

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

BOSETNINGSSPOR
GRØM, 1/1, 5/1
GRIMSTAD, AGDER

UTGRAVNINGSLÉDER: Birgitte Bjørkli
PROSJEKTLEDER: Per Persson

Oslo 2024

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO

Gårds-/ bruksnavn Grøm	G.nr./ b.nr. 1/1, 5/1
Kommune Grimstad	Fylke Agder
Saksnavn Groheim	Kulturminnetype Bosetningsspor
Saksnummer (KHM) 2017/2568	Prosjektkode 103196
Grunneier, adresse Kirkebakken 13, 4836 Arendal	Tiltakshaver Pollen Bygg og Eiendom
Tidsrom for utgravning 19.4 – 12.5.2022	UTM-koordinater/ Kartdatum N 6484841 Ø 124552
A-nr. 2022/823	C.nr. C64697
ID nr. (Askeladden) 231445	Negativnr. (KHM) Cf54043
Rapport ved: Birgitte Bjørkli og Magnus Nilsson Holen	Dato: 10.01.24
Saksbehandler: Per Persson	Prosjektleder: Per Persson

SAMMENDRAG

Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 19.4 – 12.5.2022.

Det ble maskinelt avtorvet ca. 1888 m², og deretter flateavdekket ca 1563,5 m² av lokaliteten. Det ble undersøkt et bosetning-aktivitetsområde (Id231445) med kulturlag, dyrkningslag, ardspor, stolpehull, staurhull, kokegroper og nedgravninger, datert til henholdsvis senmesolitikum, senneolitikum, bronsealder og førromersk jernalder-eldre romertid.

Til sammen ble 898 strukturer identifisert, og av disse ble 29 snittet eller totalgravd.

INNHold

1	BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	5
2	DELTAGERE, TIDSRUM	5
3	BESØK OG FORMIDLING	5
4	LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER.....	7
4.1	Kulturhistorisk status Id231445	7
5	PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET	9
5.1	Problemstillinger – prioriteringer	9
5.2	Utgravningsmetode og dokumentasjon.....	9
5.3	Utgravningens forløp	11
5.4	Kildekritiske problemer	13
6	UTGRAVNINGSRISULTATER	14
6.1	Strukturer og kontekster	15
6.1.1	Kokegroper og stolpehull	15
6.1.2	Staurhull	16
6.1.3	Dyrkningslag/ardspor	18
6.1.4	Grøfter	18
6.1.5	Kokegroper og Nedgravinger	19
6.2	Funnmateriale	19
6.2.1	Keramikk	19
6.2.2	Brent leire	20
6.2.3	Littisk materiale.....	20
6.2.1	Funnlister	21
7	NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER.....	21
7.1	Vedart og datering	21
8	VURDERING AV UTGRAVNINGSRISULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON	23
9	LITTERATUR	25
10	VEDLEGG.....	26
10.1	Strukturlister	26

10.2	Tilvektstekst, C64697	29
10.3	Fotoliste	32
10.4	Prøver	35
10.4.1	Vedartsanalyser	35
10.4.2	Radiologiske analyser	37
10.5	Presse.....	50

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

GRØM, 1/1, 5/1., GRIMSTAD, AGDER

1 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

I forbindelse med reguleringsplan for tilrettelegging av ny bebyggelse på Groheim i Grimstad, gjennomførte Aust-Agder fylkeskommune en registrering av området i 2017 (Håkonsen 2017). Det ble funnet et aktivitetsområde (Id231445) i form av kulturlag, staurhull, ardspor og to nedgravninger, der en av disse ble datert til yngre bronsealder. Reguleringsplanen er i konflikt med Id231445, som har stort kunnskapspotensiale. På bakgrunn av at bevaring ville være vanskelig ble det gitt dispensasjon med vilkår om arkeologisk utgravning. Kulturhistorisk museum gjennomførte en utgravning av lokaliteten fra 19.04-12.05.2022.

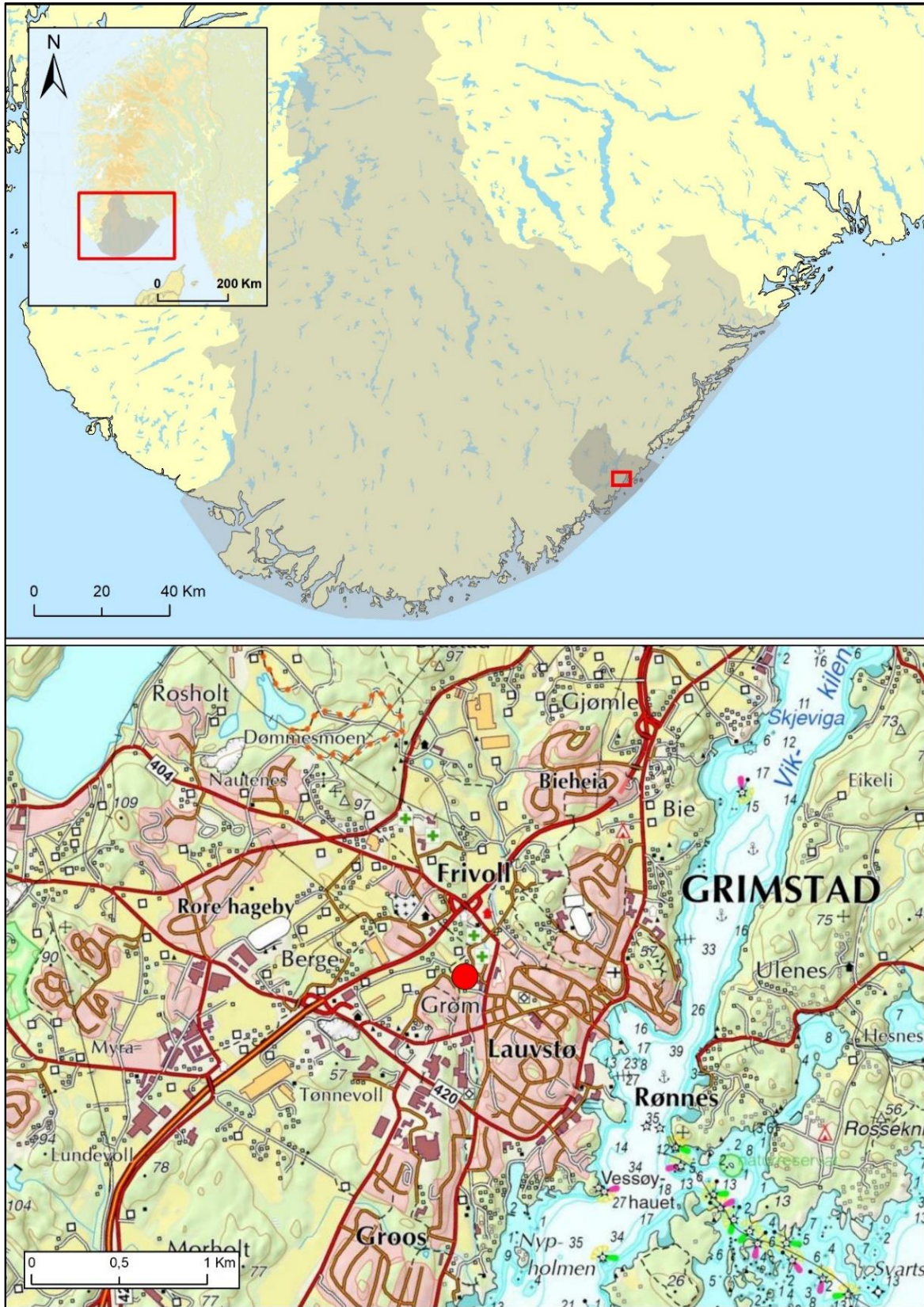
2 DELTAGERE, TIDSROM

NAVN	STILLING	PERIODE	DAGSVERK
BIRGITTE BJØRKLİ	Utgravningsleder	19.04.2022-12.05.2022	10
MAGNUS NILSSON HOLEN	Assisterende feltleder	19.04.2022-12.05.2022	10
KARINE FURE ANDREASSEN	Assistent	19.04.2022-12.05.2022	15
CHRISTINA VON SCHIERVICK	Assistent	19.04.2022-12.05.2022	15
SUM			50
SVEIN SEVERINSEN	Gravemaskinfører		

Tabell 1. Deltagere og tidsrom for utgravningen.

3 BESØK OG FORMIDLING

Det var mange interesserte naboer og turgåere som stakk innom flere ganger. Vi hadde besøk av utbygger, ansatte ved Kuben Museum og Arkiv, ansatte fra Agderfylkeskommune, Nye Veier prosjektet og fra andre utgravningsprosjekter i området. Utgravningen ble dekket av Grimstad Adressetidende.

Figur 1. Kart over lokalitetens geografiske plassering. Illustrasjon av Magnus N. Holen, KHM.

4 LANDSKAPET, FUNN OG FORNMINNER

Id231445 ligger rundt 15 meter over havet, og med bakgrunn i strandforskyvningskurven for området ville den ha vært strandbundet og ligget innerst i en lun vik rundt 5000 f.Kr. På Brukjerr, noen km. sør for Groheim, er det undersøkt en mesolitisk boplass 16 - 18 meter over havet, og det er flere kjente boplasser fra neolitikum i skjærgårdslandskapet i området. Det er gjort ett løsfunn av en øks fra tidligneutolitikum i Grimstad (Amundsen 2000), men funnmengden øker ut over i neolitikum (Kilhavn 2013). Det er gjort relativt mange funn av bronse i området (Johansen 1986), og det passer godt med at jordbruket ekspanderer og får fotfeste i denne delen av landet. Det er ingen undersøkte boplasser fra denne perioden i Grimstad, men på den mesolittiske boplassen Bie Øvre ble det gjort funn av en flateretusjert pilspiss fra perioden, og en kokegrop ble datert til bronsealder (Mansrud 2018b).

Det er også flere graver fra jernalder registrert i området ved Id231445.

4.1 KULTURHISTORISK STATUS ID231445

Den arkeologiske registreringen viste en stor mengde staurhull, og disse ble delt inn i to ulike grupper.

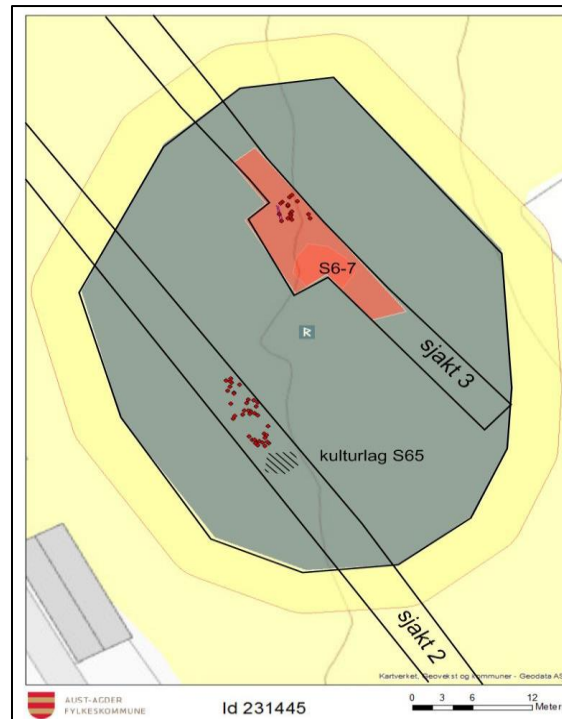
Gruppe 1:

- Horisontale avtrykk, som tolkes som en del av et gjerde.
- Parvise staurhull (2 stk).
- Sirkulære avtrykk (13 stk).

Gruppe 2:

- Tre adskilte ansamlinger med henholdsvis 9, 15 og 15 staurhull. Staurene har hatt både flat og spiss bunn.

Det ble også gjort funn av et mulig kulturlag med en utstrekning på rundt 6 x26 m., ardspar, og en sirkulær nedgravning som ble tolket som en mulig grav-, eller tuft. Denne hadde en diameter på 3,6 m., og ble datert til bronsealder. Sirkulære nedgravninger som ligner den som var registrert på Groheim er ikke uvanlig å finne på boplasser fra bronsealder og senere perioder, og for å forstå dem bedre var det nødvendig å undersøke dem for å se dem i sammenheng med hverandre.

Figur 2. Oversikt ID 231445 fra Aust-Agder fylkeskommunes registrering. Hentet fra Håkonsen (2017).

Funn av staurhull på arkeologiske utgravningsfelt strekker seg fra mesolitikum til moderne tid, og i områder med gode bevaringsforhold er det funnet rester av selve stökkene der flere er C14-datert. På den mesolittiske boplassen Rönneholm myr i Skåne er det funnet bevarte staur under bosetningslagene (Sjöström & Hammarstrand 2010). De fleste er spisse og med tydelige øksehugg, noen er avbrutt, og avtrykket viser da flat bunn. En tolkning er at staurene kan ha blitt føyd sammen for å danne vegger og tak i hytter. Vanligvis dokumenteres ikke staurhull ved undersøkelser av steinalderboplasser, men på Torsby-Röd i Båhuslen ble ca. 150 små stolpehull dokumentert (Hernek 2005:44-45). De ble tolket som rester av vegger til 10 små hus/hytter. Det var ingen midtposter i hyttene. Det kan ha vært hytter av samme type som de fra Rönneholms myr. Kun ett av de små stolpehullene på Torsby-Röd kunne dateres, og da ikke nærmere enn at det var eldre enn bronsealder.

I forbindelse med undersøkelser av hus fra eldre jernalder er det også funnet staurhull. De finnes i rekker som tydelig markerer gjerder og husdyrgater (Welinder et al. 1998:420). Utgravningsområdet er tidligere dyrket mark, og det er ikke usannsynlig at ulik bruk, pløying og jordbruksaktivitet har forstyrret undergrunnen, og ha gitt opphav til mønstre som det man finner på Groheim.

5 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV UTGRAVNINGSPROSJEKTET

5.1 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

De arkeologiske registreringene på Groheim viste spor etter jordbruksvirksomhet fra yngre steinalder og frem til nyere tid. En sirkulær struktur datert til bronsealder ble tolket som mulig tuft eller grav, og problemstillingen indikerte også at noen av staurhullene kunne være spor etter mesolittiske hytter.

Det var et mål å finne ulike typer staurhull i ulike høyder, områder eller grupperinger som kunne si noe om hvilken funksjon de har hatt, og hva de representerer. Det være seg gjerder, hesjer eller andre konstruksjoner. Det var ikke et mål å datere staurhullene ved hjelp av C14, da det ville være vanskelig å finne bevarte staur, eller staur i god nok kontekst til å kunne ta ut prøver til sikre dateringer. Flint eller annet slått steinmateriale i pløyelaget eller aller helst i kulturlaget ville kunne si noe om eldre tidsbruk av lokaliteten, og klart adskilte lag ville kunne gi oss informasjon om de ulike bruksfasene. De stratigrafiske forholdene på boplassen ville eventuelt kunne dokumenteres med mikromorfologiske prøver.

1: Er staurhullene eldre enn 1500-tallet?

2: Er det ett eller flere kulturlag på lokaliteten?

Usikkerheten rundt disse forholdene gjør at estimert arbeidsinnsats var langt lavere enn for et tilsvarende område med tydelige bosetningsspor, og indikerte at det var nødvendig å fortløpende prioritere etter hvert som arbeidet skred frem i felt.

5.2 UTGRAVNINGSMETODE OG DOKUMENTASJON

Lokalitetene ble flateavdekket med maskin, ettersom de ligger i dyrka mark. Til dette arbeidet ble det anvendt en 8 tonns gravemaskin med pusseskuff, og det var derfor mulig å åpne store områder på kort tid. Pløyelaget ble fjernet ned til undergrunnen, og innbefattet avdekking av områdene hvor fylkeskommunen hadde påtruffet automatisk fredete kulturminner og arealet rundt dem innenfor grensene til tiltaksområdet. Etter avdekking ble undergrunnen rensset med krafse og graveskje. Strukturene ble snittet,

tegnet og fotografert i plan og profil, og det ble tatt ut kullprøver til radiologisk datering av 20 av strukturene.

For å undersøke kulturlaget blir et område på feltet kun avdekket ned til toppen av kulturlaget. Deler av kulturlaget blir deretter dokumentert mekanisk-stratigrafisk i 1x1m-ruter. Massene fra rutene såldes.

Foto ble anvendt som dokumentasjon av utgravningsforløp, lokalitet og strukturer.

Dokumentasjonsfoto ligger i Fotobasen med negativnummer Cf54043.

Gjenstandsfunnene fra utgravningen er katalogisert i Gjenstandsbasen under museumsnummer C64697.

Det ble brukt en Trimble R6 GPS med CPOS-nøyaktighet ved innmåling i felt.

Dokumentasjonssystemet Intrasis (v. 3.2.0) ble brukt til behandling og analyse av innmålte enheter. Til videre databearbeiding, analyse og publisering av GIS-data ble Intrasis og ESRI's ArcMap 10 benyttet.

Dataflyten fra GPS til Intrasis-programvaren skjer ved at målepunktene lagres som Trimble RAW-filer på måleboka, en Trimble TSC3. Her blir de konvertert til Intrasis-format før eksport inn i respektive Intrasis prosjektbase på bærbar PC. Eksport skjer via USB-minnepenn fra målebok til PC.

Alle kartdata er satt i koordinatsystem ETRS89/UTM sone 33N, og lagret i ESRI geodatabaseformat ved avlevering til Dokumentasjonsseksjonen ved Kulturhistorisk museum. I tillegg blir det respektive Intrasisprosjektet avlevert til samme enhet for lagring og eventuell distribusjon.

5.3 UTGRAVNINGENS FORLØP

Lokaliteten ligger på en langstrakt flate, og er en del av et sammenhengende, letdrenert tidligere jordbruksområde som strekker seg flere kilometer mot nord og øst. Mot vest er området avgrenset av en bratt fjellvegg.

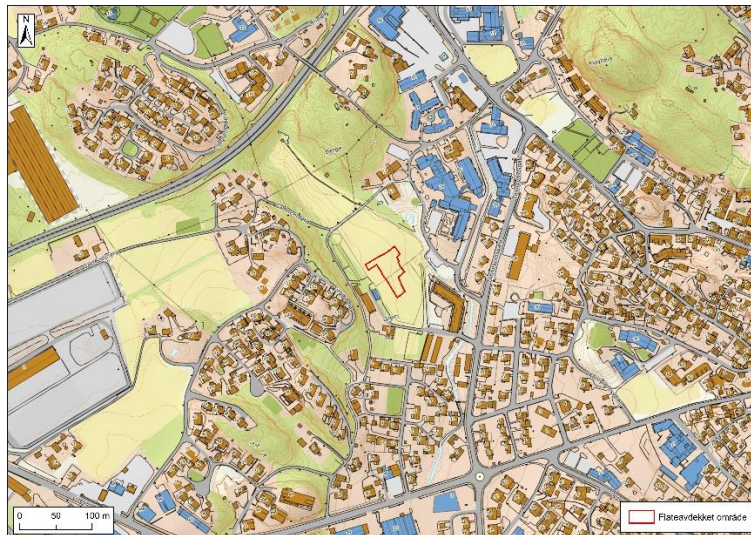
Første utgravningsdag ble utgravningsfeltet målt opp med GPS og markert med stikkstenger. Flateavdekkingsstrategi ble lagt i samråd med gravemaskinfører. Den maskinelle avdekkingen startet i den NØ delen av flaten, med utgangspunkt i fylkeskommunens innmålinger. Avdekkingen av området gikk fort i denne delen av feltet, undergrunnen var tørr og sandholdig, godt drenert og med lite stein. Pløyelaget var tynt og tok kort tid å fjerne.

I denne delen av lokalitetsflaten ble det dokumentert et moderne fyllskifte som gikk diagonalt over lokalitetsflaten og som er tolket som en IVAR grøft.

Innmålingen i felt ble utført av Magnus N. Holen og Karine F. Andreassen fra Kulturhistorisk museum. Innmålingen var problemfri med hensyn til gode siktlinjer og målevinkler. Det ble målt inn strukturer og lag i tillegg til feltgrenser, jordprofiler, steiner, markerte endringer i undergrunnen og moderne grøfter og forstyrrelser. Etter den maskinelle avdekkingen ble feltet rensert opp med krafse og graveskje, og alle de dokumenterte strukturene gitt nummer før de ble fotografert, tegnet og i stor grad snittet. Det ble tatt ut prøver til radiologiske dateringer av de fleste av strukturene. Det ble til sammen avdekket 1888,5 m².

Id 231445	
Avtorvet	1888,5 m ²
Flateavdekket	1563,5 m ²
Sjakter	11,2 m ²
Ruter	5,5 m ²
Dyrkningsprofiler	
SUM	

Tabell 2. Statistikk fra utgravningen.

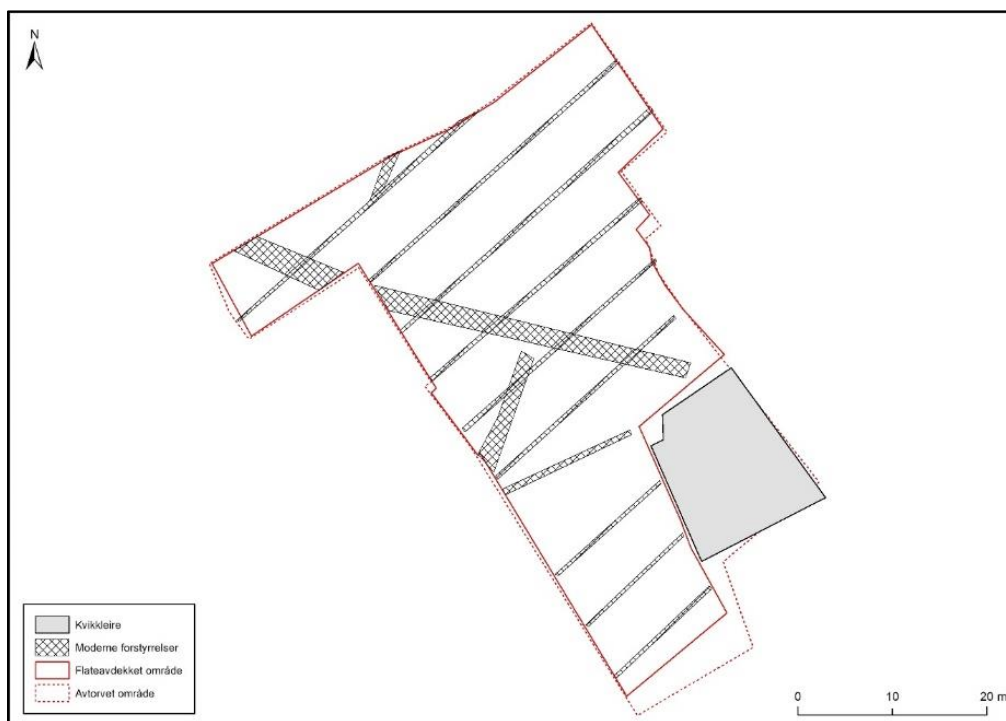

Figur 3. Øverst; Utgravningsfeltet og den omkringliggende bebyggelsen, Midten; flaten før avtorving. Nederst; feltet etter endt utgraving, mot sør.
Foto; Birgitte Bjørkli. Dronefoto; Magne Samdal, KHM.

5.4 KILDEKRITISKE PROBLEMER

Det flateavdekkete området er forstyrret av moderne aktivitet, først og fremst i form av dreneringsgrøfter. Dreneringsgrøftene strekker seg gjennom feltet tilnærmet V-Ø hver sjette meter på hele utgravningsflaten. NV-SØ strekker det seg en avløpsgrøft (IVAR). De moderne grøftene skjærer inn i, og gjennom, flere strukturer. De dekker totalt et areal på 149,63 m². I tillegg består et område på 205,5 m² av kvikkleire.

Det skal tidligere ha stått et hagesenter på utgravningsområdet, men det ble ikke funnet noen forstyrrelser i undergrunnen fra dette.

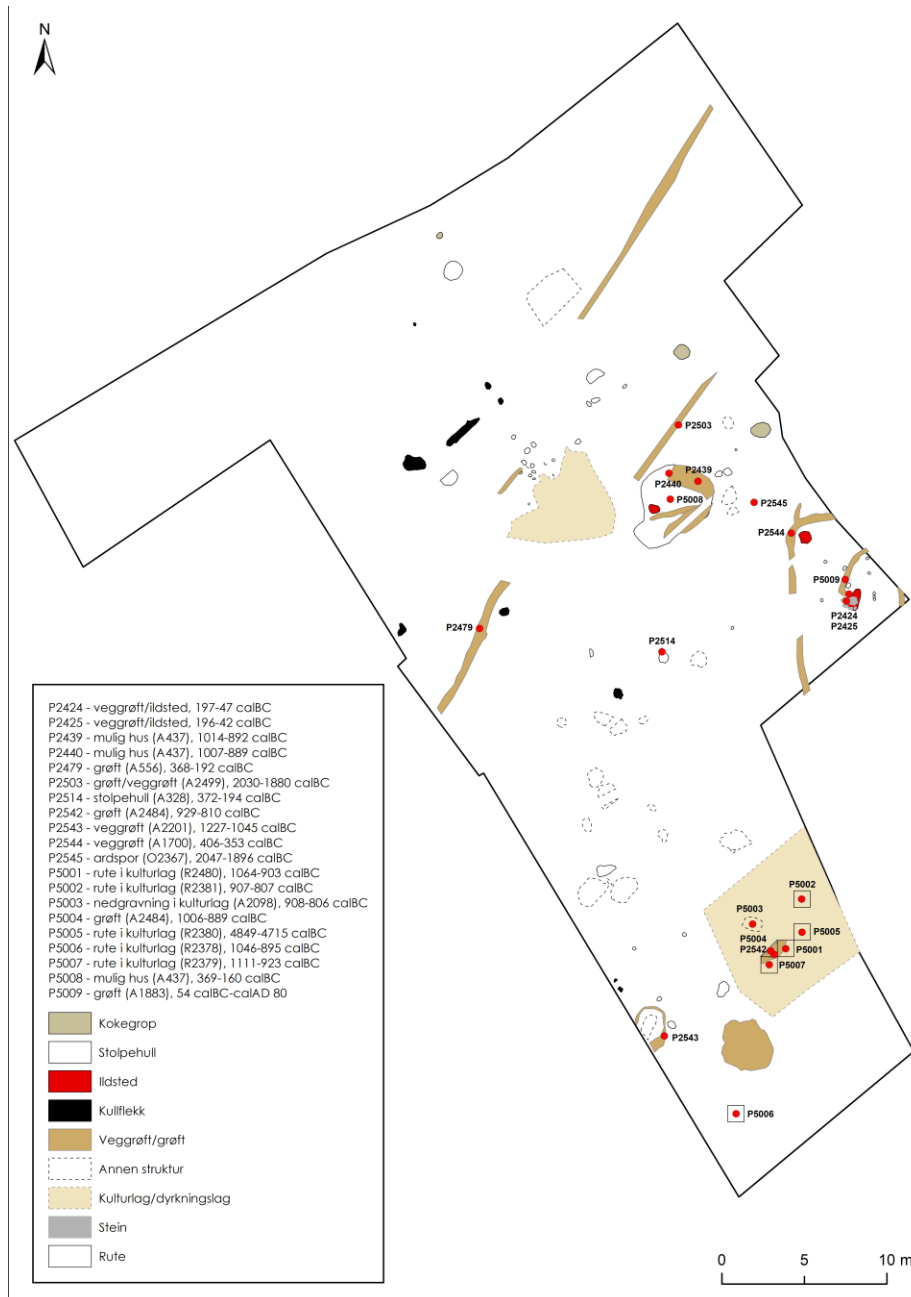
Figur 4. Øverst; oversiktskart over forstyrrelser på utgravningsområdet. Illustrasjon av Magnus N. Holen, KHM. Nederst; deler av utgravningsfeltet med forstyrrelser. Foto; Birgitte Bjørkli, KHM.

6 UTGRAVNINGSRISULTATER

Utgravningen påviste store sammenhengende kulturlag og dyrkningslag, ardspor, staurhull, stolpehull, kokegroper, ildsteder, og flere nedgravninger med ukjent funksjon.

Det var også slått kvarts og flint i kultur/dyrkningslaget.

Antallet strukturfunn var stort, de fleste relatert til bosetnings- og jordbruksaktivitet i en eller annen form.

Figur 5. Kart over utgravningsområdet, med innmålte strukturer og dateringer. Illustrasjon av Magnus N. Holen, KHM.

6.1 STRUKTURER OG KONTEKSTER

6.1.1 KOKEGROPER OG STOLPEHULL

Det ble målt inn 40 stolpehull, 4 kokegroper og 9 udefinerte strukturer, samt flere veggrøfter og avtrykk etter mulige hus på lokaliteten (strukturliste i vedlegg). De fleste stolpehullene ligger i, eller i nærheten av, større strukturer. 13 av stolpehullene ble snittet. 11 av stolpehullene (seks snittede) ligger sammen i en klynge rett nord for et fossilt dyrkningslag. De utgjør ikke noe overordnet mønster, men her har to dreneringsgrøfter forstyrret helhetsoversikten. Ingen av stolpehullene kunne settes i forbindelse med hverandre, men siden flaten trolig har vært dyrket i rundt 4000 år kan det være grunnen til at ikke flere sammenhengende stolperækker eller hus er bevart.

ID	Struktur	Lengde (cm)	Diameter (cm)	Dybde (cm)	Fyll	Form (flate)	Form (bunn)	Venstre side (profil)	Høyre side (profil)	Datering
316	Stolpehull		67	9	kull sand silt	rund	ujevn	buet	buet	372-194 calBC (92%)
328	Stolpehull		28	12	kull sand silt	rund	avrundet	buet	buet	
1036	Stolpehull	23		5	leire sand silt	ujevn	avrundet	buet	buet	
1045	Stolpehull		19	4	kull sand silt	oval	spiss	skrå	skrå	
1097	Stolpehull		25	5		oval	avrundet	buet	skrå	
1114	Stolpehull		19	4	kull sand silt	rund	avrundet	buet	buet	
1865	Stolpehull		20	15	sand silt	rund	ujevn	buet	buet	
1873	Stolpehull		19	12	kull sand silt	rund	spiss	skrå	skrå	
2071	Stolpehull		19	10	kull sand silt	oval	avrundet	rett	skrå	
2080	Stolpehull		16	14	sand silt	oval	ujevn	ujevn	ujevn	
2089	Stolpehull	18		12	kull sand silt	ujevn	avrundet	skrå	ujevn	
2169	Stolpehull	190		23	kull sand silt	ujevn	ujevn	buet	buet	
2192	Stolpehull		21	7,5	sand silt	rund	avrundet	skrå	buet	

Tabell 3. Snittede stolpehull på ID 231445.

Kontekstene i de enkeltliggende delene av feltet var noe uoversiktlig, med lag og strukturer som gikk over i hverandre. Mange av strukturene fra de ulike fasene var dekket av flere dyrkningslag eller av kulturlag, eller anlagt i allerede eksisterende dyrkningslag og dermed av yngre karakter enn lagene.

Figur 6. Eksempler på kokegrøper og stolpehull i kulturlag og dyrkningslag. Begge bildene viser ardspor i forbindelse med forhistorisk dyrkning. Foto; Birgitte Bjørkli, KHM.

Dateringene viste imidlertid at vi traff riktig når det gjaldt å dokumentere den første bosetninga og bruken av stedet, med både kokegrøper, stolpehull, dyrkningslag, ardspor, vegggrøfter og kulturlag fra tidligeolitikum, bronsealder og eldre jernalder.

Det ble sendt inn prøver til radiologisk datering fra 20 ulike kontekster. Dateringene var svært sammenfallende og understreket bredden i bruken av området.

6.1.2 STAURHULL

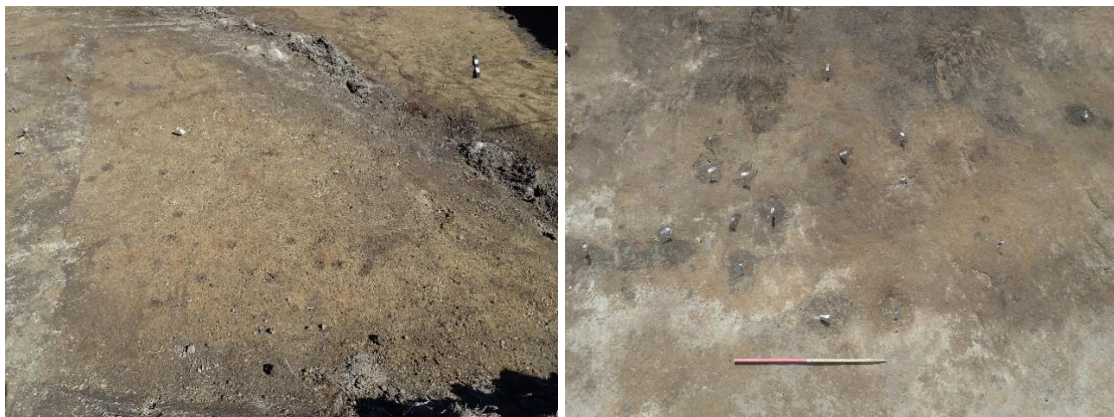
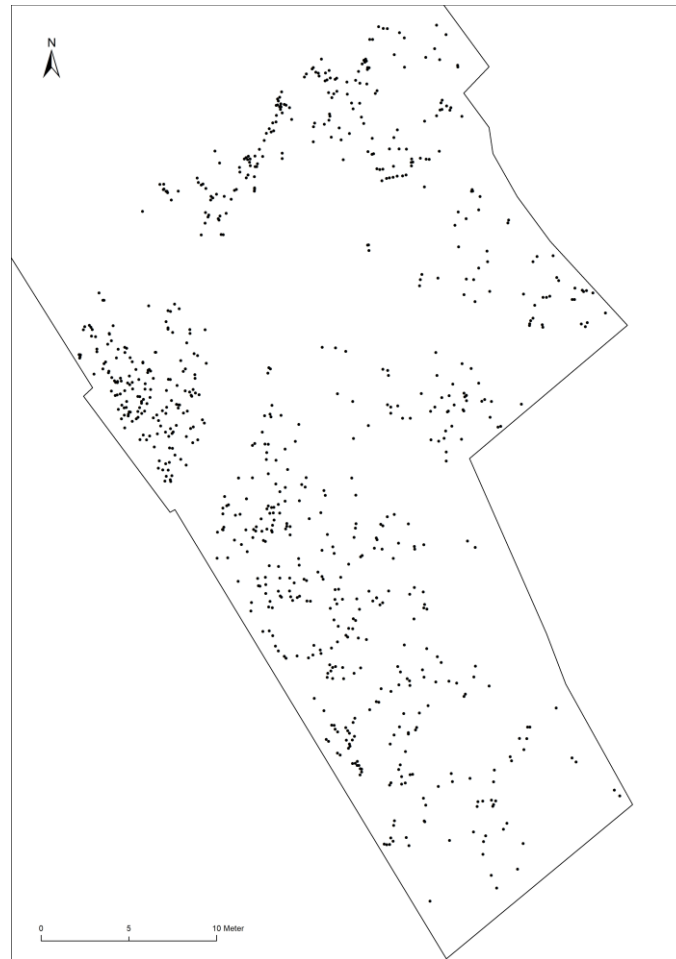
803 staurhull ble dokumentert ved innmåling under utgravningen. De ligger både i klynger og spredt, utover størstedelen av utgravningsfeltet. En liten del av staurhullene kan være relatert til større strukturer, som del av konstruksjoner og annet.

De fleste staurhullene ser ikke ut til å ha noe overordnet mønster, men bildet kan ha blitt forvrengt i betydelig grad av de moderne forstyrrelsene i undergrunnen.

Staurhullene var i stor grad uniforme, og det var ikke tid eller mulighet til å kartlegge individulee typer eller grupper.

Det var ifølge problemstillingen i prosjektbeskrivelsen «kanskje mulig å identifisere hus eller hytter på bakgrunn av staurhull som kunne danne rekker eller runde formasjoner ved å åpne større deler av flaten», og også eventuelt datere disse.

Både grunn av den enormt store mengden staurhull som ble dokumentert, og fordi disse lå under og over hverandre stratigrafisk, var det vanskelig å se noen klar sammenheng mellom dem. Det ble dermed ikke prioritert å jobbe videre med denne problemstillingen.

Figur 7. Øverst; oversiktskart med alle innmålte staurhull på feltet, 1 prikk=1 staurhull. Illustrasjon av Magnus N. Holen, KHM. Nederst; eksempler på ansamlinger med staurhull på flaten. Foto; Birgitte Bjørkli, KHM.

6.1.3 DYRKNINGSLAG/ARDSPOR

Det ble dokumentert forhistoriske dyrkningslag både i den sørlige- og den nordøstlige delen av feltet. Et område på 962 m² ble innmålt som ardsporområde.

Dyrkningslaget var svært homogent, fra 10-40 cm tykt, og besto av kullblandet brun sand med små stein og trekullbiter. Laget dekket et større sammenhengende område. I nord var det ikke sammenhengende, men dette skyldes moderne forstyrrelser, stort sett i form av grøfter. I den sørlige delen av feltet var det moderne matjordlaget tykkere, og laget var bedre bevart. Det var i stor grad ardspor i underkant av laget i de områdene der det ble fjernet. Undergrunnen var leddrenert og besto av finkornet gulbrun sand.

Det ble tatt inn en prøve til radiologisk datering fra et ardspor øst i området som gav senneolitikum (3634 ± 31 BP, 2047-1896 f.Kr.).

Det ble også tatt ut prøver til dateringer av dyrkningslaget fra fire av prøverutene, som som alle viste overgangen eldre- yngre bronsealder.

6.1.4 GRØFTER

Det ble dokumentert flere grøfter med ukjent funksjon, de fleste er trolig vegggrøfter. Fire av disse ble datert, alle til førromersk jernalder.

En enkeltliggende grøft (A1934) ble datert til overgangen førromersk jernalder-romertid, denne ligner ikke på en vegggrøft i verken utforming eller størrelse, og den var i tillegg full av leiklining og spredt keramikk. Grøften ble tolket som en del av et mulig gravanlegg, men det var sterkt forstyrret av moderne aktivitet, og ikke fullstendig avdekket, noe som gjorde det vanskelig å få ut så mye mer info om strukturen.

Figur 8. Bildene viser A1934, grøft med ukjent funksjon. Denne er tolket som en mulig grav og ble datert til 196-42 f.Kr. Foto; Birgitte Bjørkli, KHM.

O2367

962 m² innmålt ardsporområde.

PK2545 tatt i et ardspor øst på området.

6.1.5 KOKEGROPER OG NEDGRAVINGER

Fire strukturer ble målt inn som kokegroper under utgravningen, og tre av disse ble snittet. Én ble avskrevet etter snitting. Flere av nedgravningene med ukjent funksjon kan være bunnen av kokegrope, eller delvis bortpløyde kokegroper og ildsteder. Av tidsmessige årsaker ble ikke kokegrope prioritert for prøvetaking, datering og videre tolkninger. Kontekstskjema ligger som vedlegg.

6.2 FUNNMATERIALE**6.2.1 KERAMIKK**

Det ble funnet 65 skår med keramikk under utgravningen. Skårene kan deles inn i to varianter – en finmagret, glimmerholdig type av tykt gods, og en grovmagret, porøs type av tykt gods.

Skårene som er finmagret og glimmerholdige er funnet i AV1883, en vegggrøft datert til eldre jernalder (se kap. 7.1). Blant disse er det tre randskår (fig. 4).

De grovere skårene er funnet i to kontekster, en datert til bronsealder og en til siste del av mesolitikum.

Figur 9. Venstre; randskår funnet under utgravningen. Høyre; keramikkskår. Alle foto; Birgitte Bjørkli, KHM. Illustrasjoner av Magnus N. Holen, KHM.

6.2.2 BRENT LEIRE

Det ble tatt inn 940 gram med brent leire fra syv forskjellige kontekster. Den brente leira ble veid, og deretter katalogiserte man et representativt utvalg fra hver kontekst for magasinering.

En stor del av den brente leira har avtrykk fra strå og mindre greiner, og har fungert som leirklining.

6.2.3 LITTISK MATERIALE

Under utgravningen ble det funnet syv gjenstander av flint og 30 av kvarts. Flintgjenstandene omfattet avslag, et fragment og et medialfragment av en flekke med retusj/hakk langs begge sidekanter.

Kvartsgjenstandene besto av avslag, fragmenter og en uregelmessig kjerne.

Det er ikke noe av det littiske materialet som er diagnostisk, og det er dermed ikke mulig å si noe nærmere om hvilken tidsperiode de kan knyttes opp mot.

Figur 10. Venstre; flintmaterialet. Midten; uregelmessig kjerne av kvarts. Høyre; et utvalg avslag av kvarts. Alle foto; Birgitte Bjørkli, KHM. Illustrasjoner av Magnus N. Holen, KHM.

6.2.1 FUNNLISTE

Materiale	Gjenstand	Form	Antall	Kommentar
Keramikk	Kar	randskår	4	
		skår	61	
Leire	Brent leire	leirklining	-	940 gram
Bein	Brent bein	-	22	
Flint	Flekk	med retusj	1	medialfrag.
	Avslag	-	5	
	Fragment	-	1	
Kvarts	Avslag	-	24	
	Fragment	-	4	
	Kjerne	uregelmessig kjerne	2	
Tilsammen			82	

Tabell 4. C64697; funnliste, alle funn.

7 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER OG ANALYSER

7.1 VEDART OG DATERING

Det ble sendt inn 20 prøver av trekull til enkel vedartsanalyse ved Avdeling for Konservering og Naturvitenskap, Moesgaard Museum, og deretter til radiologisk datering ved Tandemlaboratoriet, Uppsala Universitet.

Vedartsanalysen gav et variert resultat, med ni sikre identifiserte arter. Til de radiologiske dateringene ble det plukket ut trekull av or, bjørk og hassel.

Art	Antall
<i>Alnus</i> , or	74
<i>Betula</i> , bjørk	16
<i>Corylus</i> , hassel	40
<i>Fraxinus</i> , ask	1

<i>Pinus</i> , furu	3
<i>Pomoideae</i> , frukttre	2
<i>Salix</i> , selje	1
<i>Quercus</i> , eik	35
<i>Salix populus</i> , selje/vier/osp	4
cf. <i>Alnus</i> , sannsynlig or	6
<i>Alnus/Corylus</i> , or/hassel	8
Indet. spredt poret løvtre	2
Løvtre	1
cf. <i>Acer</i> , mulig lønn	1
cf. <i>Quercus</i> , mulig eik	1
cf. <i>Corylus</i> , mulig hassel	2
cf. <i>Fraxnius</i> , mulig ask	1
Nåletre	1
<i>Alnus/Betula</i> , or/bjørk	1
Sum	200

Tabell 5. Vedarter og antall fra Id231445.

Lab-nr.	Prøvenr.	Kontekst	Vedart	¹⁴ C-alder BP	Kalibrert alder (2σ, 95,4%)
Ua-76487	P2424	Ildsted (grøft) (A1934)	<i>Alnus</i>	2112 ± 29	337-326 BC (2,7%) 197-47 f.Kr. (92,6%)
Ua-76488	P2425	Ildsted (grøft) (A1934)	<i>Corylus</i>	2101 ± 30	335-329 BC (1%) 196-42 f.Kr. (93,9%) 5-3 f.Kr. (0,4%)
Ua-76489	P2439	Sjakt, hus (A437)	<i>Betula</i>	2795 ± 31	1041-1036 f.Kr. (0,8%) 1014-892 f.Kr. (85,1%) 878-836 f.Kr. (9,4%)
Ua-76490	P2440	Profilsnitt, hus (A437)	<i>Alnus</i>	2782 ± 31	1007-889 f.Kr. (76,8%) 881-834 f.Kr. (18,5%)
Ua-76491	P2479	Grøft (A556)	<i>Alnus</i>	2204 ± 30	368-192 f.Kr. (90,9%) 189-175 f.Kr. (4,1%)
Ua-76492	P2503	Grøft/veggrøft (A2499)	<i>Alnus</i>	3594 ± 30	2030-1880 f.Kr. (94,5%) 1835-1829 f.Kr. (0,9%)
Ua-76493	P2514	Stolpehull (A328)	<i>Alnus</i>	2207 ± 30	372-194 f.Kr. (92%) 186-175 f.Kr. (3%)
Ua-76494	P2542	Grøft (A2484)	<i>Alnus</i>	2736 ± 30	965-957 f.Kr. (1,4%) 929-810 f.Kr. (93,9%)
Ua-76495	P2543	Mulig hus/veggrøft (A2201)	<i>Alnus</i>	2939 ± 30	1255-1245 f.Kr. (1,7%) 1227-1045 f.Kr. (92%) 1028-1018 f.Kr. (1,7%)
Ua-76496	P2544	Hus, veggrøft (A1700)	<i>Alnus</i>	2301 ± 29	406-353 f.Kr. (72,1%) 283-229 f.Kr. (23,1%)
Ua-76497	P2545	Ardspor (O2367)	<i>Corylus</i>	3634 ± 31	2130-2087 f.Kr. (13,8%) 2047-1896 f.Kr. (81,5%)
Ua-76498	P5001	Rute i kulturlag (R2480)	<i>Alnus</i>	2829 ± 30	1106-1095 f.Kr (1,4%) 1080-1067 f.Kr (1,7%) 1064-903 f.Kr. (92,3%)
Ua-76499	P5002	Rute i kulturlag (R2381)	<i>Alnus</i>	2708 ± 30	907-807 f.Kr (95,2%)
Ua-76500	P5008	AV437 (hus)	<i>Alnus</i>	2189 ± 31	369-160 f.Kr. (95,3%)

Ua-76501	P5009	AV1883 (hus, vegggrøft)	<i>Betula</i>	2014 ± 31	92-74 f.Kr. (3,2%) 54 f.Kr. – 80 e.kr.(90,2%) AD 99-109 (1,7%)
Ua-76502	P5003	Nedgravning i kulturlag (A2098)	<i>Alnus</i>	2707 ± 31	908-806 f.Kr. (95,3%)
Ua-76503	P5004	Grøft (A2484)	<i>Corylus</i>	2779 ± 32	1006-889 f.Kr. (73,5%) 882-833 f.Kr. (21,6%) 4896-4865 f.Kr. (7,9%)
Ua-76504	P5005	Rute i kulturlag (R2380)	<i>Corylus</i>	5926 ± 34	4849-4715 f.Kr. (87,4%)
Ua-76505	P5006	Rute i kulturlag (R2378)	<i>Corylus</i>	2806 ± 32	1046-895 f.Kr. (91,1%) 872-483 f.Kr. (4,2%)
Ua-76506	P5007	Rute i kulturlag (R2379)	<i>Corylus</i>	2849 ± 30	1111-923 f.Kr. (95,2%)

Tabell 6. Radiologiske dateringer fra Id 231445.

8 VURDERING AV UTGRAVINGSRESULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON

Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 19.4 – 12.5.2022.

Det ble maskinelt avtorvet ca. 1888 m², og deretter flateavdekket ca 1563,5 m² av lokaliteten. Det ble undersøkt et bosetning-aktivitetsområde (Id231445) med kulturlag, slått flint og kvarts, dyrkningslag, ardspar, stolpehull, staurhull, kokegroper og nedgravninger, datert til henholdsvis senneolitikum, bronsealder og førromersk jernalder, i tillegg til en enkelt datering til slutten av eldre steinalder.

Til sammen ble 898 strukturer identifisert, og av disse ble 29 snittet eller totalgravd.

Kulturminnene som ble undersøkt er først og fremst kokegroper, kulturlag, dyrkningslag ardspar, stolpe- og staurhull. Det ble undersøkt en struktur med ukjent funksjon fra bronsealder, tolket som en tuft, og en struktur med ukjent funksjon fra jernalder, tolket som en mulig rest etter en grav. Det ble dokumentert store mengder spor etter bygninger og gårdsdrift, i form av stolpe- og staurhull.

Antallet strukturfunn var stort, relatert til bosetningsaktivitet i en eller annen form.

Undersøkelsen gav andre resultater enn det som var forventet utfra fylkeskommunens registreringer, og problemstillingen måtte derfor omdefineres underveis.

De arkeologiske sporene på Groheim viste jordbruksvirksomhet fra yngre steinalder og frem til nyere tid. Både de mange staurhullene, kulturlag og dyrkningslag samt funn av littisk materiale viste intensiv bruk av området, men det lot seg ikke gjøre å identifisere hus eller hytter på bakgrunn av staurhullene, til det ble det dokumentert for mange

staurhull av veldig lik karakter. Det var heller ikke mulig å utføre faglig forsvarlige dateringer av noen av disse.

Det var også et mål for undersøkelsen å finne flint- og kvartsgjenstander som kunne vise bruk av flaten allerede i mesolitikum/neolitikum, da den ville ha vært strandbundet. Det ble søkt aktivt etter littisk materiale, blant annet ved å åpne meterruter i det antatt eldste kulturlaget og sålde massen fra rutene. Til tross for høyt tidspress ble det gjort funn av både slått flint og kvarts. Det var ingen diagnostiske gjenstander i materialet, så det er fortsatt uvisst om gjenstandene kan knyttes til bruk i steinalder eller i bronsealder, med tanke på at vi har dateringer fra begge perioder. Det kan nevnes at et kulturlag i en av rutene (R2380) ble datert til 4849-4715 f.Kr., tidligneolitikum. På dette tidspunktet ville denne flaten i følge strandlinjekurven for området fortsatt ligge tre meter under vann, og en mulig forklaring kan være at noen av staurhullene i dette området kan ha tilhørt et fiskefelleanlegg fra denne perioden.

Undersøkelsen vektla å få kontroll på den stratigrafiske sammenhengen mellom staurhullene og andre nedgravninger, samt dateringer av områdene med ardspor, kulturlag- og dyrkningslagsrester. I tillegg ble identifisering og definering av hustufter/gårdstun, funksjonsbestemming av de enkelte strukturene og datering av de enkelte anlegg og bruksfaser prioritert, uten at vi kunne se noen klar sammenheng mellom de dokumenterte fornminnene.

Kokegropene som ble som ble undersøkt ble datert til førromersk jernalder, det samme gjelder det ene stolpehullet som ble datert. De fleste kokegropene vi finner dateres til eldre jernalder, og dateringene til førromersk jernalder skiller seg ikke videre fra denne trenden.

Det ble dokumentert flere grøfter med ukjent funksjon, de fleste er trolig veggrøfter. Fire av disse ble datert, alle til førromersk jernalder. Både kokegropene og grøftene skal trolig ses i sammenheng med de spredte stolpehullene, og utgjør til sammen spor etter gårdsbosetting førromersk jernalder.

En enkeltliggende grøft (A1934) ble datert til overgangen førromersk jernalder-romertid, denne ligner ikke på en veggrøft i verken utforming eller størrelse, og den var i tillegg full av leiklining og spredt keramikk. Grøften ble tolket som en del av et mulig

gravanlegg, men det var sterkt forstyrret av moderne aktivitet, og ikke fullstendig avdekket, noe som gjorde det vanskelig å få ut så mye mer info om strukturen.

Dateringsprøvene fra dyrkningslagene viste bronsealder, og ardsporene ble datert til senneolitikum. Dette viser at dyrkingen på flaten seinest tok til omlag 600 år tidligere enn de kjente bosettingssporene i området.

Oppsummert har utgravingen dokumentert relativt dårlig bevarte men varierte spor etter gårdsbruk og bosetting i området fra bronsealder og jernalder, spor etter dyrking i senneolitikum og bronsealder, samt uvanlige funn av nedgravninger som kan være spor etter tufter eller hus med datering til den bronsealder.

9 LITTERATUR

Amundsen, Ø. M. (2000). *Neolitikum i Agder og Telemark. En komparativ analyse av keramikk og flintøkser*. Oslo: Upublisert hovedfagsoppgave i nordisk arkeologi, IAKK, Universitetet i Oslo.

Hernek, R. (2005). *Nytt lys på Sandarnakulturen. Om en boplatz från äldre stenålder i Bohuslän*. Göte-borg: Institutionen för Arkeologi.

Håkonsen, I. D. (2017). *Rapport fra kulturhistorisk registrering. Detaljreguleringsplan for Grøm Park 2 i Grimstad kommune Gnr/bnr 1/1, del av 5/1*. Arendal: Aust-Agder Fylkeskommune.

Johansen, Ø. (1986). *Tidig metallkultur i Agder*. Oslo: Universitetets Oldsaksamling, Universitetet i Oslo.

Kilhamn, H. (2013). *Neolitikum i Agder. Interne strukturer og eksterne relasjoner i samfunn fra tidligneolitikum til seinneolitikum*. Oslo: IAKH Universitetet i Oslo.

Mansrud, A. (2004). *Rapport, arkeologisk utgravning. Boplass fra eldre steinalder, Molland, 82/31, Grimstad, Aust-Agder*. Oslo: Universitetets Kulturhistoriske Museer, Oldsaksamlingen, Fornminneseksjonen.

Mansrud, A. (2018). *Rapport arkeologisk utgravning undersøkelse av lokaliteter fra steinalder i forbindelse med feltkurs 2017/2018. Brukjerr 3 og Brukjerr 8, Molland, 82/1, Grimstad, Aust-Agder*.

Mansrud, A. (2018b). *Rapport, arkeologisk utgravning. Steinalderboplass med funn fra eldre og yngre steinalder samt bosettingsspor fra bronsealder og førromersk jernalder, Bie øvre 13/3,4,22, Grimstad, Aust-Agder*. Oslo: Kulturhistorisk Museum, Arkeologisk seksjon.

Sjöström, A., & Hammarstrand Dehman, K. (2010). *Mesolitiska lämningar i Rönneholms mosse. Arkeolo-gisk förundersökning 2009. Hassle 32:18, Stehag socken, Eslövs kommun, Skåne.* Lund.

Welinder, S., Pedersen, E. A., & Widgren, M. (1998). *Jordbrukets första femtusen år, 4000 f.Kr. - 1000 e.Kr.* Stockholm: Natur och Kultur/LT.

10 VEDLEGG

10.1 STRUKTURLISTER

Ildsted

ID	Struktur	Snittet	Tømt	Areal (m ²)	Dybde (cm)	Form i flate	Prøve	Datering	Kommentar
473	Ildsted	x		0,29	26	sirkulær, ujevn			
1753	Ildsted			0,43		avrundet rektangulært			
1934	Ildsted		x	0,78		avlang	x	- 197-47 calBC (92,6%). - 196-42 calBC (93,9%)	En stor stein og flere mindre plassert rundt i ildstedet

Kokegrop

ID	Struktur	Snittet	Diameter (cm)	Dybde (cm)	Fyllmateriale	Form i flate	Bunn i profil	Venstre side (profil)	Høyre side (profil)	Kommentar
131	Kokegrop									
485	Kokegrop	x	118	15	sand silt	oval	ujevn	ujevn	skrå	Anrikning (sider), skjørbrent stein
508	Kokegrop	x	100	15	kull leire sand silt stein	rund	ujevn	skrå	ujevn	Kullbelte strekker seg gjennom, skjørbrent stein

Kullflekk

ID	Struktur	Areal (m ²)	Form i flate	Kommentar
178	Kullflekk	0,12	avrundet	
189	Kullflekk	0,10	avrundet	
212	Kullflekk	punkt	-	
226	Kullflekk	0,03	ujevn	
247	Kullflekk	0,99	avrundet, ujevn	
269	Kullflekk	0,97	avlang	
301	Kullflekk	0,27	avrundet, ujevn	
585	Kullflekk	0,23	avrundet, ujevn	
696	Kullflekk	0,25	ujevn	
2018	Kullflekk	0,10	rektangulær	Skjæres av dreneringsgrop

Staurhull

ID	Struktur
162	Staurhull
168	Staurhull

173	Staurhull
198	Staurhull
202	Staurhull
207	Staurhull
237	Staurhull
241	Staurhull
365-436	Staurhull
552	Staurhull
593-695	Staurhull
723-998	Staurhull
1006	Staurhull
1044	Staurhull
1094	Staurhull
1184-1187	Staurhull
1279-1376	Staurhull
1438	Staurhull
1440-1683	Staurhull

Stolpehull

ID	Struktur	Snittet	Såldet	Prøve	Lengde (cm)	Diameter (cm)	Dybde (cm)	Fyll	Form (flate)	Form (bunn)	Venstre side (profil)	Høyre side (profil)	Datering
141	Stolpehull												
213	Stolpehull												
316	Stolpehull	x	x			67	9	kull sand silt	rund	ujevn	buert	buert	
328	Stolpehull	x	x	x		28	12	kull sand silt	rund	avrundet	buert	buert	372-194 calBC (92%)
524	Stolpehull												
536	Stolpehull												
711	Stolpehull												
999	Stolpehull												
1028	Stolpehull												
1036	Stolpehull	x			23		5	leire sand silt	ujevn	avrundet	buert	buert	
1045	Stolpehull	x				19	4	kull sand silt	oval	spiss	skrå	skrå	
1054	Stolpehull												
1066	Stolpehull												
1097	Stolpehull	x				25	5		oval	avrundet	buert	skrå	
1114	Stolpehull	x				19	4	kull sand silt	rund	avrundet	buert	buert	
1130	Stolpehull												
1138	Stolpehull												
1147	Stolpehull												
1159	Stolpehull												
1171	Stolpehull												

1188	Stolpehull											
1197	Stolpehull											
1212	Stolpehull											
1847	Stolpehull											
1856	Stolpehull											
1865	Stolpehull	x				20	15	sand silt	rund	ujevn	buert	buert
1873	Stolpehull	x				19	12	kull sand silt	rund	spiss	skrå	skrå
1925	Stolpehull											
1975	Stolpehull											
1986	Stolpehull											
2000	Stolpehull											
2010	Stolpehull											
2063	Stolpehull											
2071	Stolpehull	x				19	10	kull sand silt	oval	avrundet	rett	skrå
2080	Stolpehull	x				16	14	sand silt	oval	ujevn	ujevn	ujevn
2089	Stolpehull	x		18			12	kull sand silt	ujevn	avrundet	skrå	ujevn
2169	Stolpehull	x		190			23	kull sand silt	ujevn	ujevn	buert	buert
2192	Stolpehull	x				21	7,5	sand silt	rund	avrundet	skrå	buert
2307	Stolpehull											
2426	Stolpehull											

Grøfter, groper og hus

ID	Struktur	Areal (m ²)	Lengde (m)	Form i flate	Fyll	Kommentar	Undersøkelser metode	Såldet	Prøve	Datering
437	Hus_annet hus	16,45		ujevn	kull silt		Snittet og sjaktet		x	1: 1014-892 calBC (85,1%), 2: 1007-889 calBC (76,8%), 3. 369-160 calBC (95,3%)
556	Grøft	4,27	8,9	avlang, rektangulær					x	368-192 calBC (90,9%)
1010	Grop		2	avlang, rektangulær						
1700	Veggrøft	4,13	ca 10	avlang, buert					x	406-353 calBC (72,1%)
1883	Veggrøft	1,43	ca	avlang, buert	kull silt	leirklining, bein og keramikk	Tømt	x	x	54 calBC – calAD 80 (90,2%)
2201	Veggrøft	1,04	4,9	halvsirkel					x	1227-1045 calBC (92%)
2256	Veggrøft		3,16	avlang, ujevn		del av 437				se 437
2325	Hus_annet hus	7,59		sirkulær		mulig husavtrykk				
2447	Veggrøft	4,56	ca 6,5	avlang, buert, ujevn		vegggrøft i 437	Snittet			
2484	Grøft	1,02	2,1	ujevn	se ruter		Gravd i ruter	x	x	1: 1006-889 f.Kr. (73,5%), 2: 929-810 f.Kr. (93,9%)
2499	Veggrøft	2,65	8,15	avlang, rektangulær					x	2030-1880 calBC (94,5%)

Ruter

ID	Størrelse	Beskrivelse	Antall flint	Antall kvarts	Antall keramikk	Antall funn	Leirklining	Datering
----	-----------	-------------	--------------	---------------	-----------------	-------------	-------------	----------

2378	1 x 1 m			5		5		1046-895 calBC (91,1%)
2379	1 x 1 m	rute i kulturlag		2	12	14	34,2 g	1111-923 calBC (95,2%)
2380	1 x 1 m	rute i kulturlag		1	8	9	17,6 g	4849-4715 calBC (87,4%)
2381	1 x 1 m	rute i kulturlag		2	1	3		907-807 calBC (95,2%)
2480	1 x 1 m	rute i kulturlag	1	2	12	15	45,2 g	1064-903 cal BC (92,3%)
2481	0,5 x 0,5 m	rute i A2424		4	10	14	166,8 g	se 2424

Annet

ID	Struktur	Snittet	Lengde (cm)	Bredde (cm)	Dybde (cm)	Fyllmateriale	Form (flate)	Form (bunn)	Venstre side (profil)	Høyre side (profil)	Kommentar
124	Annet										
292	Annet	x				sand	ujevn	ujevn	ujevn	ujevn	kull i flate
335	Annet	x	105	98	14	kull sand silt	ujevn	ujevn	buert	buert	
496	Annet	x	73	62	20	kull leire sand silt	rund	spiss	ujevn	ujevn	Mulig kullflekk/grop
1077	Annet										
1085	Annet										
1107	Annet	x	17	16	2	sand silt	ujevn	ujevn	ujevn	ujevn	Mulig del av AL1252
1122	Annet	x	21	12	6	kull sand silt	ujevn	ujevn	ujevn	ujevn	Rotete og ujevn form i profil, dyregang forstyrrer
1239	Annet	x	60	38	10	sand silt kull	avlang	ujevn	buert	buert	
1801	Annet	x	120	102	14	sand silt	ujevn	ujevn	skrå	ujevn	
1818	Annet	x			14		ujevn	ujevn	ujevn	skrå	Mulig stolpehull, men forstyrrer
1828	Annet	x			7	kull sand silt	ujevn	ujevn	ujevn	ujevn	
1957	Annet	x	190	120	15	sand silt kull	ujevn	ujevn	ujevn	buert	Varmepåvirket stein
2033	Annet	x	201	142	11	kull sand silt	ujevn	ujevn	rett	buert	Mulig stolpeavtrykk helt til høyre i struktur
2098	Annet										
2116	Annet										
2131	Annet	x	53	33	5	sand silt	avlang	flat	ujevn	buert	
2145	Annet										
2184	Annet										
2236	Annet										
2282	Annet										
2293	Annet										
2314	Annet										

10.2 TILVEKSTTEKST, C64697

Boplassfunn fra steinalder, bronsealder og jernalder fra Grøm, Groheim (1/1, 5/1), Grimstad k. Agder.

- 1) 65 skår av **keramikk**, hvorav tre randskår. St. m. 4,3 cm.
- 2) 1 medialfragment av **flekke med retusj** av flint. St. l. 2,0 cm.
- 3) 5 **avslag** av flint.
- 4) 1 **fragment** av flint.
- 5) 2 **kjerner** av kvarts. St. mål 4,5 cm.
- 6) 24 **avslag** av kvarts.
- 7) 4 **fragment** av kvarts.
- 8) 22 **brente bein**.
- 9) Fragment av **leirklining**, 940 g.

10-29) 20 **prøver, kull**. Vedartsbestemt og datert:

- 10) P2424, fra ildsted (A1934). Vedartsbestemt til or, og datert til 2301 ± 29 BP, **197-47 f.Kr.** Førromersk jernalder (2 sigma; Labnr. Ua-76487). Vekt: 4,2 gram.
- 11) P2425, fra Ildsted/kokegrop (A1934). Vedartsbestemt til hassel, og datert til 2101 ± 30 BP, **196-42 f.Kr.** Førromersk jernalder (2 sigma; Labnr. Ua-76488). Vekt: 3,9 gram.
- 12) P2439, fra Sjakt, hus (A437). Vedartsbestemt til bjørk, og datert til 2795 ± 31 BP, **1014-892 f.Kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76489). Vekt: 4,3 gram.
- 13) P2440, fra Profilsnitt, hus (A437). Vedartsbestemt til or, og datert til 2782 ± 31 BP, **1007-889 f.kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76490). Vekt: 4,1 gram.
- 14) P2479, fra Grøft (A556). Vedartsbestemt til or, og datert til 2204 ± 30 BP, **368-192 f.kr.** Førromersk jernalder (2 sigma; Labnr. Ua-76491). Vekt: 3,7 gram.
- 15) P2503, Grøft/veggrøft (A2499). Vedartsbestemt til or, og datert til 3594 ± 30 BP, **2030-1880 f.kr.** Senneolitikum (2 sigma; Labnr. Ua-76492). Vekt: 6,1 gram.
- 16) P2514, fra Stolpehull (A328). Vedartsbestemt til or, og datert til 2207 ± 30 BP, **406-353 f.Kr.** Førromersk jernalder (2 sigma; Labnr. Ua-76493). Vekt: 5,4 gram.
- 17) P2542, fra Grøft (A2484). Vedartsbestemt til or, og datert til 2736 ± 30 BP, **929-810 f.Kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76494). Vekt: 3,8 gram.
- 18) P2543, fra Mulig hus/veggrøft (A2201). Vedartsbestemt til or, og datert til 2939 ± 30 BP, **1064-903 f.Kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76495). Vekt: 3,8 gram.
- 19) P2544, fra Hus, veggrøft (A1700). Vedartsbestemt til or, og datert til 2301 ± 29 BP, **406-353 f.Kr.** Førromersk jernalder (2 sigma; Labnr. Ua-76496). Vekt: 3,1 gram.

- 20) P2545, fra ardsfor (O2367). Vedartsbestemt til hassel, og datert til 3634 ± 31 BP, **2047-1896 f.Kr.** Senneolitikum (2 sigma; Labnr. Ua-76497). Vekt: 4,1 gram.
- 21) P5001, fra rute i kulturlag (R2480). Vedartsbestemt til or, og datert til 2829 ± 30 BP, **1064-903 f.Kr. Overgangen** eldre – yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76498). Vekt: 4,5 gram.
- 22) P5002, fra rute i kulturlag (R2381). Vedartsbestemt til or, og datert til 2708 ± 30 BP, **907-807 f.Kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76499). Vekt: 11,4 gram.
- 23) P5008, fra hus/veggroft (AV437). Vedartsbestemt til or, og datert til 2189 ± 31 BP, **369-160 f.Kr.** Førromersk jernalder (2 sigma; Labnr. Ua-76500). Vekt: 8,4 gram.
- 24) P5009, fra hus/veggroft (AV1883). Vedartsbestemt til bjørk, og datert til 2014 ± 31 BP, **54 f.Kr. – 80 e.kr.** Eldre romertid (2 sigma; Labnr. Ua-76501). Vekt: 11,4 gram.
- 25) P5003, fra nedgraving i kulturlag (A2098). Vedartsbestemt til or, og datert til 2707 ± 31 BP, **908-806 f.Kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76502). Vekt: 8,8 gram.
- 26) P5004, fra groft A2484. Vedartsbestemt til hassel, og datert til 2779 ± 32 BP, **1006-889 f.Kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76503). Vekt: 4,4 gram.
- 27) P5005, fra rute i kulturlag (R2380). Vedartsbestemt til hassel, og datert til 5926 ± 34 BP, **4849-4715 f.Kr.** Eldre steinalder (2 sigma; Labnr. Ua-76504). Vekt: 5,1 gram.
- 28) P5006, fra rute i kulturlag (R2378). Vedartsbestemt til hassel, og datert til 2806 ± 32 BP, **1046-895 f.Kr.** Yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76505). Vekt: 5,7 gram.
- 29) P5007, fra rute i kulturlag (R2379). Vedartsbestemt til hassel, og datert til 2849 ± 30 BP, **1111-923 f.Kr. Overgangen** eldre – yngre bronsealder (2 sigma; Labnr. Ua-76506). Vekt: 4,1 gram.

Funnomstendighet:

Arkeologisk utgraving i forbindelse med oppføring av nye boenheter på eiendommen Grøm, Grimstad Gbnr 1/1, 5/1. Undersøkelsen av et bosetningsområde/aktivitetsområde ble gjennomført i av Kulturhistorisk Museum i perioden 19.4 – 12.5.2022.

Det ble maskinelt avtorvet ca. 1888 m², og deretter flateavdekket ca 1563,5 m² av lokaliteten. Til sammen ble 898 strukturer identifisert, og av disse ble 29 snittet eller totalgravd. ble det undersøkt et bosetning-aktivitetsområde (Id231445) med kulturlag,

dyrkningslag, ardspor, stolpehull, staurhull, kokegroper og nedgravninger, datert til henholdsvis slutten av eldre steinalder, senneolitikum, bronsealder og førromersk jernalder-romertid.

Orienteringsoppgave: N 6484841, Ø 124552
Lokalitets ID: 231445

Katalogisert av: Birgitte Bjørkli, Arkeologisk seksjon, KHM.

Funnår: 2022.

Litteratur:

Bjørkli, B. og Persson, P. 2023. *Rapport fra arkeologisk utgravning av bosetningsspor, Groheim, Grøm, 1/1 og 5/1 Grimstad.* Upublisert rapport i Kulturhistorisk museums arkiv, Oslo.

10.3 FOTOLISTE

Bildnr.	Motiv	Tatt mot	Fotograf	Dato
Cf54043_1	Oversiktsbilde felt, dag 1.	n	KFA	20.4.22
Cf54043_2	Oversiktsbilde felt, dag 1.	sø	KFA	20.4.22

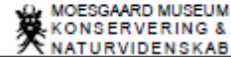
Cf54043_3	Arbeidsbilde flateavdekking, dag 1.	v	KFA	20.4.22
Cf54043_4	Arbeidsbilde flateavdekking, dag 1.	v	KFA	20.4.22
Cf54043_5	Pausefoto	v	KFA	20.4.22
Cf54043_6	TM100, moderne grøft, krysser hele feltet.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_7	TM108, moderne grøft, mulig drenering.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_8	A5213, stolpehull.		KFA	22.4.22
Cf54043_9	AS141, stolpehull.		KFA	22.4.22
Cf54043_10	AK131, kokegrop.		KFA	22.4.22
Cf54043_11	AQ247, kullfleck.		KFA	22.4.22
Cf54043_12	Tre strukturer på bildet: AQ269, kullfleck. AP237 staurhull. AP241 staurhull.	sø	KFA	22.4.22
Cf54043_13	Tre strukturer på bildet: AQ269, kullfleck. AP237 staurhull. AP241 staurhull.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_14	Tre strukturer på bildet: AQ269, kullfleck. AP237 staurhull. AP241 staurhull.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_15	AW112, veggvoll.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_16	A5292, stolpehull.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_17	AQ301, kompakt kullfleck. Mulig ildsted eller stolpehull.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_18	To strukturer: AS316 og AS328. Mulige stolpehull.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_19	AS335, stolpehull.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_20	Oversiktsbilde staurhull AP365 til AP387.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_21	Nærbilde staurhull, eksempler.		KFA	22.4.22
Cf54043_23	Arbeidsbilde krafising, Birgitte og Christina.	sø	KFA	22.4.22
Cf54043_24	AV437, mulig hustuft fra bronselder og ildsteder/kokegroper.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_26	AK485, kokegrop.		KFA	22.4.22
Cf54043_27	AK508, kokegrop.		KFA	22.4.22
Cf54043_28	To strukturer på bildet: AS524 (høyre) og AS536 (venstre). Stolpehull.		KFA	22.4.22
Cf54043_29	Arbeidsbilde innmåling, Magnus.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_30	Arbeidsbilde flateavdekking.	ø	KFA	22.4.22
Cf54043_31	AD556, grøft / voll.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_32	AQ585, kullfleck.		KFA	22.4.22
Cf54043_33	Oversiktsbilde staurhullområde AP552.	nø	KFA	22.4.22
Cf54043_34	Ardspor med målestokk 40 cm og nordpil.	sv	CS	27.4.22
Cf54043_35	Ardspor med målestokk 40 cm og nordpil.	sv	CS	27.4.22
Cf54043_36	Moderne grøfter, lag og kulturlag, før opprens.	ø	KFA	27.4.22
Cf54043_37	Moderne grøfter, lag og kulturlag, før opprens.	ø	KFA	27.4.22
Cf54043_38	A1883. Lag og grøfter i Ø del av felt, før opprens. Tolket som forstyrret gravminne.	vnv	KFA	27.4.22
Cf54043_39	A1883. Lag; grøfter og stein med leirklining, i Ø del av felt, før opprens.	n	KFA	27.4.22
Cf54043_40	A1883. Lag; grøfter og stein med leirklining, i Ø del av felt, før opprens.	n	KFA	27.4.22
Cf54043_41	A1883. Lag; grøfter og stein med leirklining i front, i Ø del av felt, før opprens.	v	KFA	27.4.22
Cf54043_42	A1883. Stein med leirklining i front, i Ø del av felt. Nærbilde	v	KFA	27.4.22
Cf54043_44	Feltet etter regn, ardsplor, kulturlag, dyrkningslag og strukturer.	nv	KFA	27.4.22
Cf54043_46	Tuft AV437 nyrenset, med grøfter, kulturlag, dyrkningslag og ardsplor.	v	KFA	27.4.22
Cf54043_47	Profil i sjakt CA.	Ø	KFA	27.4.22
Cf54043_48	AK508, profil (mulig stolpe).	v	KFA	5.5.22
Cf54043_49	AS5335, profil (bunnen av kokegrop).	n	KFA	5.5.22
Cf54043_50	R2378. Ferdig gravd rute, 1x1m.	ø	KFA	5.5.22
Cf54043_51	R2379. Ferdig gravd rute, 1x1m.	ø	KFA	5.5.22
Cf54043_52	Arbeidsbilde, Karine graver rute i kulturlag.	nv	MH	5.5.22
Cf54043_53	Arbeidsbilde, Christina graver sjakt gjennom veggvoll i tuft AV437.	nø	MH	5.5.22
Cf54043_54	R2380. Ferdig gravd rute, 1x1m.	ø	KFA	5.5.22
Cf54043_55	AS1957 og A2169 plan.		MH	5.5.22
Cf54043_56	Profil av AS1957, profil.	Sv	MH	5.5.22
Cf54043_57	Profil A2169, profil.	sv	MH	5.5.22
Cf54043_58	R2381. Ferdig gravd rute, 1x1m.	ssø	KFA	5.5.22
Cf54043_59	A5316, plan.	ø	KFA	5.5.22
Cf54043_60	A5316, profil.	ø	KFA	5.5.22

Cf54043_61	A1883. Grøft med ukjent funksjon. Tolket som forstyrret gravminne.	ssø	BB	5.5.22
Cf54043_62	A1883.Grøft med ukjent funksjon. Tolket som forstyrret gravminne.	ø	BB	5.5.22
Cf54043_63	Tuft AV437, profilsnitt.	s	CS	5.5.22
Cf54043_64	A1883.Grøft med ukjent funksjon. Tolket som forstyrret gravminne.	ssø	MH	5.5.22
Cf54043_65	Dronebilde, feltets beliggenhet og avgrensning.	n	MS	12.8.22
Cf54043_66	Dronebilde, feltets beliggenhet og avgrensning.	s	MS	12.8.22
Cf54043_67	Avslag av flint		BB	10.12.22
Cf54043_68	Uregelmessig kjerne av kvarts		BB	10.12.22
Cf54043_69	Avslag og fragmenter av kvarts		BB	10.12.22
Cf54043_70	Et utvalg av keramikkskårene fra A1883. Finmagret gods		BB	10.12.22
Cf54043_71	Fire skår av keramikk, grovmagret gods		BB	10.12.22
Cf54043_72	Nærbilde av to skår av keramikk, grovmagret gods		BB	10.12.22
Cf54043_73	Tre randskår av keramikk fra A1833. Finmagret gods		BB	10.12.22

10.4 PRØVER

10.4.1 VEDARTSANALYSER

Afdeling for Konservering og Naturvidenskab
Moesgaard Museum
Moesgård Allé 20, 8270 Højbjerg

11. november 2022

Rapportskema vedr. enkel vedanatonomisk analyse af 20 prøver fra KHM 2021/3124, prosjektkode 103196 Groheim, Grimstad kommune, Aust-Agder fylke (FHM 4296/4065)

Metode

De udvalgte træstykker identificeres under anvendelse af henholdsvis stereolup og mikroskop med op til 300 X forstørrelse. Der udplukkes tilfældigt 10 stykker pr. prøve til analyse, hvor dette er muligt. Der er udtaget en egnet 14C-prøve fra hvert prøvenummer, og denne er anbragt i en nummereret plastikpose. Alle 14C-prøverne er med clips fikseret på deres oprindelige fundpose. De analyserede trækulstykker er lagt i egen plastpose og placeret inde i den oprindelige fundpose.

Til identifikation er anvendt Schweingruber 1990. Identifikationerne er udført af Daniel Andreas Smeds.

Tabel 1. Oversigt over artsfordeling, 20 prøver

Prøvenummer	StrukturID	Kontekst	Alnus, or	Betula, bjørk	Corylus, hassel	Fraxinus, ask	Pinus, furu	Pomadorea, frukotte	Julek, selje	Quercus, eik	Saxilypopulus, selje/vær/bosp	cf. Alnus, formentlig or	Aulus/Corylus, or/hassel	Indet. spredt poret løvtræ	Indet. ubestemt art, løvtræ	cf. Acer, formentlig lønn	cf. Quercus, formentlig eik	cf. Corylus, formentlig hassel	Indet. ubestemt art, nåltræ	Aulus/Betula, or/bjark	Antal stykker i alt pr. prøve	Antal arter pr. prøve	
PK2424	AI1934		6	2	1						1										10	4	OBS!
PK2425	AI1934		2	1	4								2							1	10	4	OBS!
PK2439	AV437		5	2	1				2												10	4	
PK2440	AV437		2		5					2	1										10	4	OBS!
PK2479	AD556		4	1	3					1			1								10	5	OBS!
PK2503	AV2499		4		1	1	1	1	1	1	1										10	7	OBS!
PK2514	AS328 (CS2512)		7							3											10	2	
PK2542	AV2484		2		4					4											10	3	
PK2543			1	1						2	3	1	1	1							10	7	OBS!
PK2544			4								2	3	1								10	4	OBS!
PK2545			1	2		1			2								2	1	1		10	7	OBS!
	R2480		2	1	1			2	4												10	5	
	R2381		9										1								10	2	OBS!
	AV437		8	2																	10	2	
	AV1883		5	2	2		1														10	4	
	A2098		6		3						1										10	3	OBS!
	G2481		4	1	3					1							1				10	4	
	R2380		1	1						7	1										10	4	OBS!
	R2378		2	6					2												10	3	
	R2379		1	1	3					4						1					10	5	OBS!
			74	16	40	1	3	2	1	35	4	6	8	2	1	1	1	1	2	1	1	200	
			19	11	15	1	3	1	1	13	4	3	5	2	1	1	1	1	1	1	1		

Vedr. uttagelse af prøver til 14C

Egenalderen på et stykke trækul udtaget til kulstof-14 datering er den alder det pågældende stykke trækul skønnes at have i forhold til træets fældningstidspunkt (Loftsgarde et al 2013). Alderen bedømmes ud fra årringsbredde og årringens krumning og afstand til bark. Hertil kommer et generelt kendskab til den pågældende træarts normale livscyklus og veddets bestandighed. Bedømmelsen er subjektiv, særligt når det gælder stammeved. At der i dette tilfælde mangler bark på flere af de udtagne stykker kan have betydning for 14C-dateringen.

Et problem vedr. dateringen af ældre stammeved er muligheden for, at der er tale om træ, som kan have været dødt i meget lang tid. Hvis der er indsamlet træ, som er dødt på indsamlingstidspunktet, dvs. at der ikke specifikt fældes træ beregnet på trækulstremstilling, men at træet sankes, så kan der være tale om endog meget gammelt træ. Thomas Bartholin har foretaget en undersøgelse af stående, døde furutræer i Hålsingland, og det viste sig, at de i gennemsnit havde stået døde i over 250 år.

Netop sådanne ældre træer findes rigeligt i naturskoven og er velegnede, hvis man vil have tjørt ved. Knap så tjørre er de døde stammer og grene, som allerede er vallet omkuld, men eksempler fra Lapland viser, at de kan være op til 1500 år gamle (Bartholin et al. 2003).

Derfor udtages, hvor det er muligt, ungt løvtræ, som alt andet lige har en hurtigere omsætning. Det er som hovedregel særdeles velegnet at udtage yngre grenved og kviste til datering, hvis dette er muligt. Hvis der ikke findes løvtræ i en prøve, udtages nåletræ til 14C datering. For gran og furu (nåletræer) undgår vi dog ofte at udtage kviste og yngre grenved, da kviste / små grene for disse træarter kan forekomme at være ovenvoksede af en anden gren eller stamme, og derved repræsentere en langt ældre livsfase i træet end umiddelbart antaget. Men udtagelserne beror altid på en individuel vurdering af trækullet fra prøve til prøve med henblik på at udtage det bedst egnede trækulstykke til datering.

Tabel 2. Oversigt over trækul udtaget til 14C datering

Prøvenummer	StrukturID	Kontekst	Art udtaget til 14C datering	Bemærkninger til 14C prøven	Vægt	Kommentar
PK2424	AI1934		Alnus sp., or	3 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
PK2425	AI1934		Corylus sp., hassel	2 årringe, kvist, ingen bark		
PK2439	AV437		Betula sp., bjerk	2 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
PK2440	AV437		Alnus sp., or	2 årringe, kvist, ingen bark		
PK2479	AD556		Alnus sp., or	2 - 3 årringe, kvist, ingen bark		
PK2503	AV2499		Alnus sp., or	2 årringe, stamme/gren, ingen bark		
PK2514	A5328 (CS2512)		Alnus sp., or	3 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
PK2542	AV2484		Alnus sp., or	2 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
PK2543			Alnus sp., or	1 årringe, stamme/gren, ingen bark		
PK2544			Alnus sp., or	2 årringe, kvist, ingen bark		
PK2545			Corylus sp., hassel	1 årringe, stamme/gren, ingen bark		
	R2480		Alnus sp., or	2 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
	R2381		Alnus sp., or	3 årringe, stamme/gren, ingen bark		
	AV437		Alnus sp., or	3 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
	AV1883		Betula sp., bjerk	4 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
	A2098		Alnus sp., or	3 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		
	G2481		Corylus sp., hassel	6 årringe, kvist, veldkante		
	R2380		Corylus sp., hassel	3 årringe, kvist, ingen bark		
	R2378		Corylus sp., hassel	3 - 4 årringe, kvist, ingen bark		
	R2379		Corylus sp., hassel	4 årringe, yngre stamme/gren, ingen bark		

10.4.2 RADIOLOGISKE ANALYSER

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 - 471 3124

Telefax:
018 - 55 5736

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2023-01-12

Birgitte Bjørkli
Kulturhistorisk museum
Universitetet i Oslo
Postboks 6762, St. Olavs plass
NO-0130 OSLO
Norway

Resultat av ^{14}C datering av träkol från KHM 2021/3124, proj 103196, Groheim, Grimstad, Agder, C64697. (p 4784)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratorm förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰}$, V-PDB	^{14}C ålder BP
Ua-76487	PK2424, A11934	-29,0	2 112 ± 29
Ua-76488	PK2425, A11934	-25,9	2 101 ± 30
Ua-76489	PK2439, AV437	-26,8	2 795 ± 31
Ua-76490	PK2440, AV437	-27,5	2 782 ± 31
Ua-76491	PK2479, AD556	-28,5	2 204 ± 30
Ua-76492	PK2503, AV2499	-27,1	3 594 ± 30
Ua-76493	PK2514, AS328(CS2512)	-26,3	2 207 ± 30
Ua-76494	PK2542, AV2484	-28,2	2 736 ± 30
Ua-76495	PK2543	-28,9	2 939 ± 30
Ua-76496	PK2544	-27,0	2 301 ± 29
Ua-76497	PK2545	-26,4	3 634 ± 31
Ua-76498	R2480	-27,3	2 829 ± 30
Ua-76499	R2381	-28,0	2 708 ± 30
Ua-76500	AV 437	-27,7	2 189 ± 31
Ua-76501	AV 1883	-25,4	2 014 ± 31
Ua-76502	A2098	-27,8	2 707 ± 31
Ua-76503	G2481	-26,4	2 779 ± 32
Ua-76504	R2380	-26,9	5 926 ± 34
Ua-76505	R2378	-27,8	2 806 ± 32
Ua-76506	R2379	-28,2	2 849 ± 30

Med vänliga hälsningar

Melanie Mucke
2023.01.13
18:36:08 +01'00'

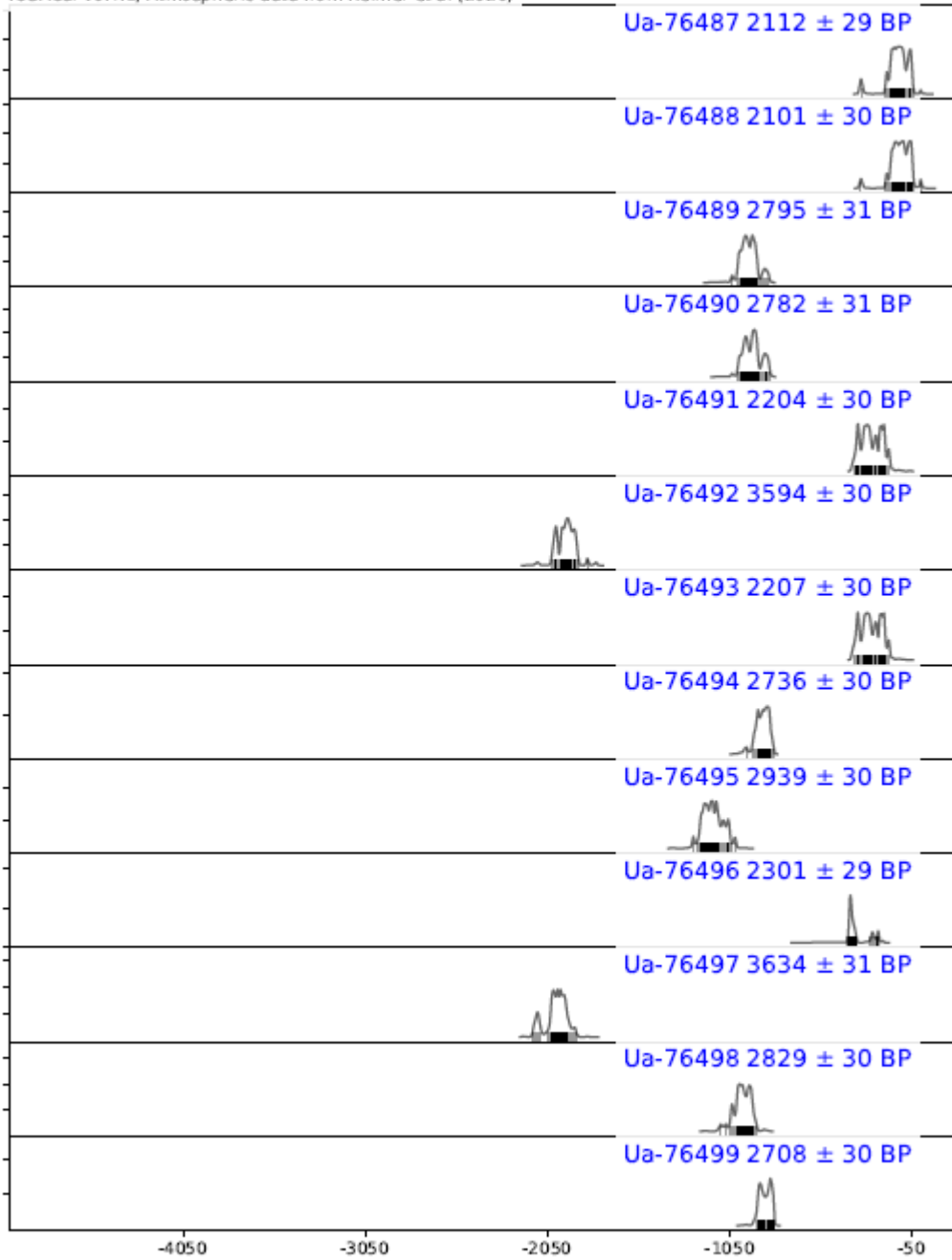
Melanie Mucke/Daniel Primezhofer

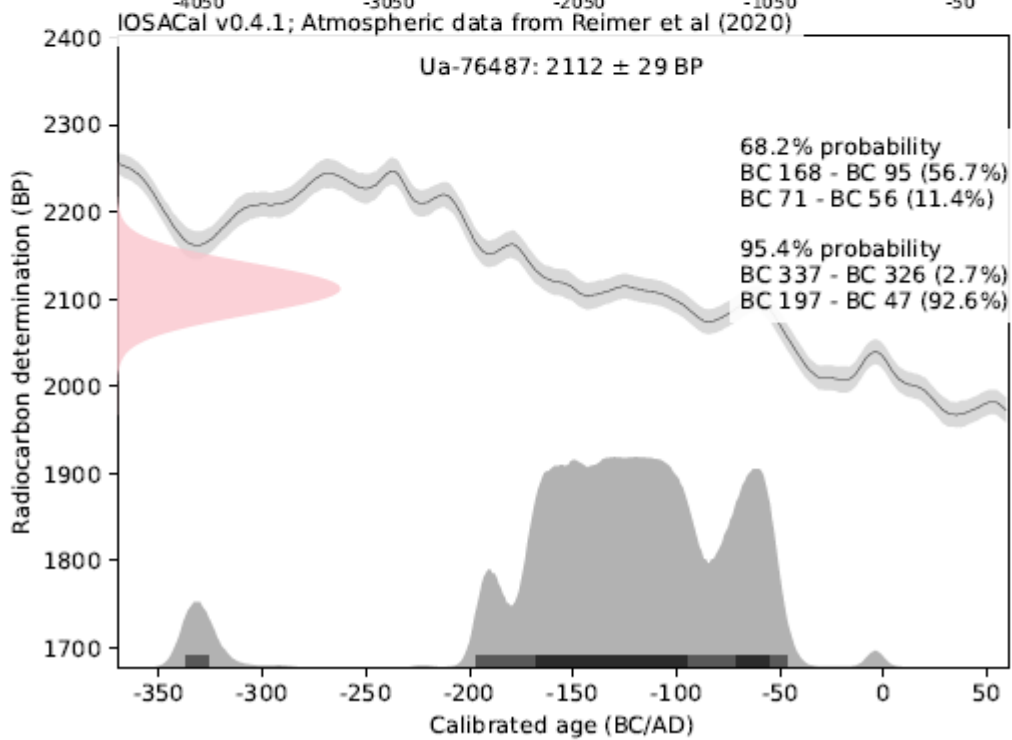
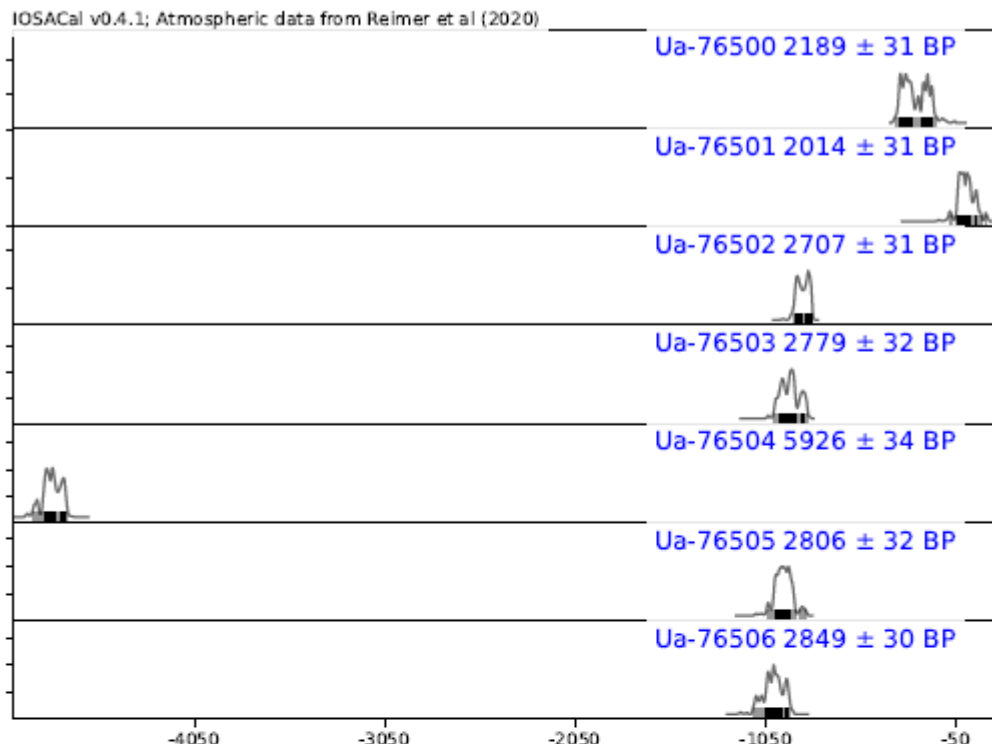
1/13

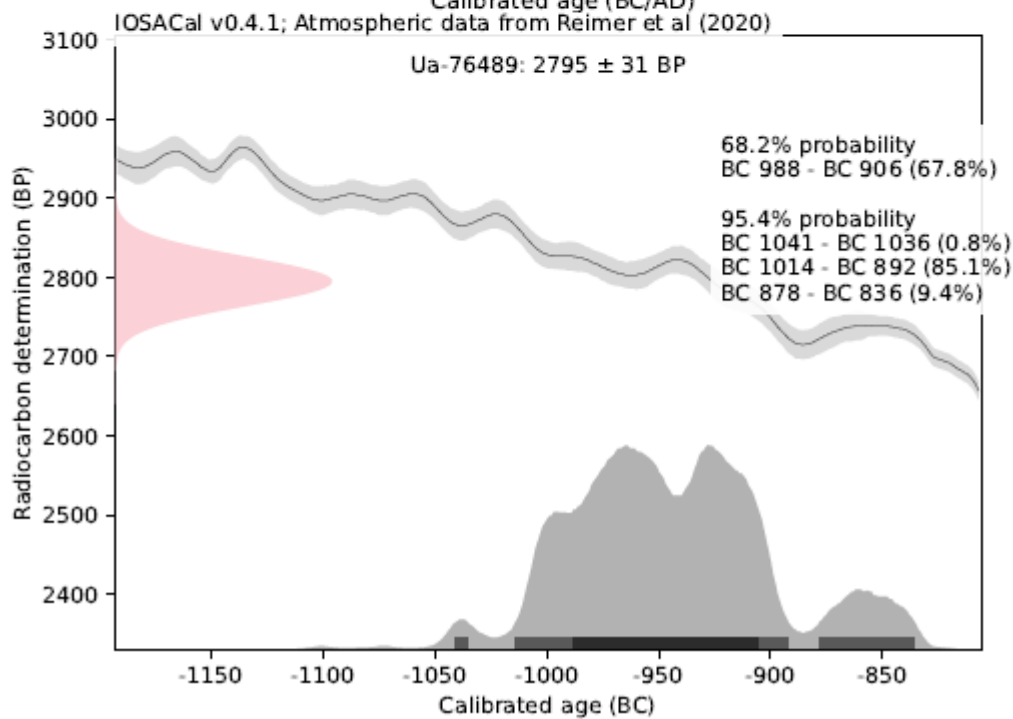
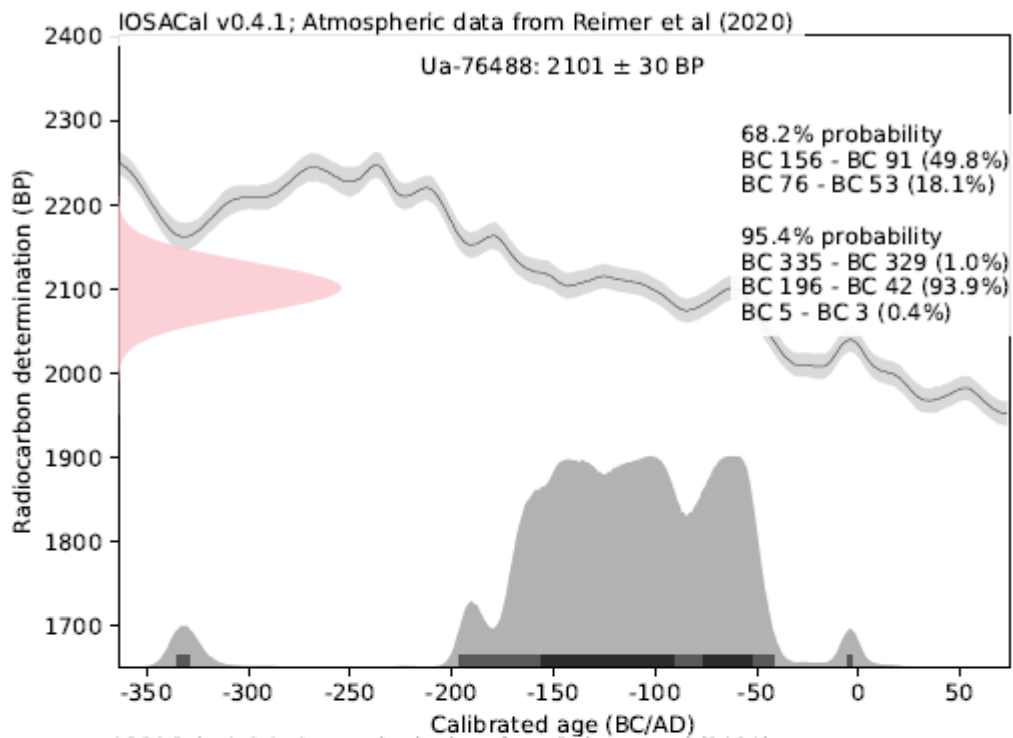

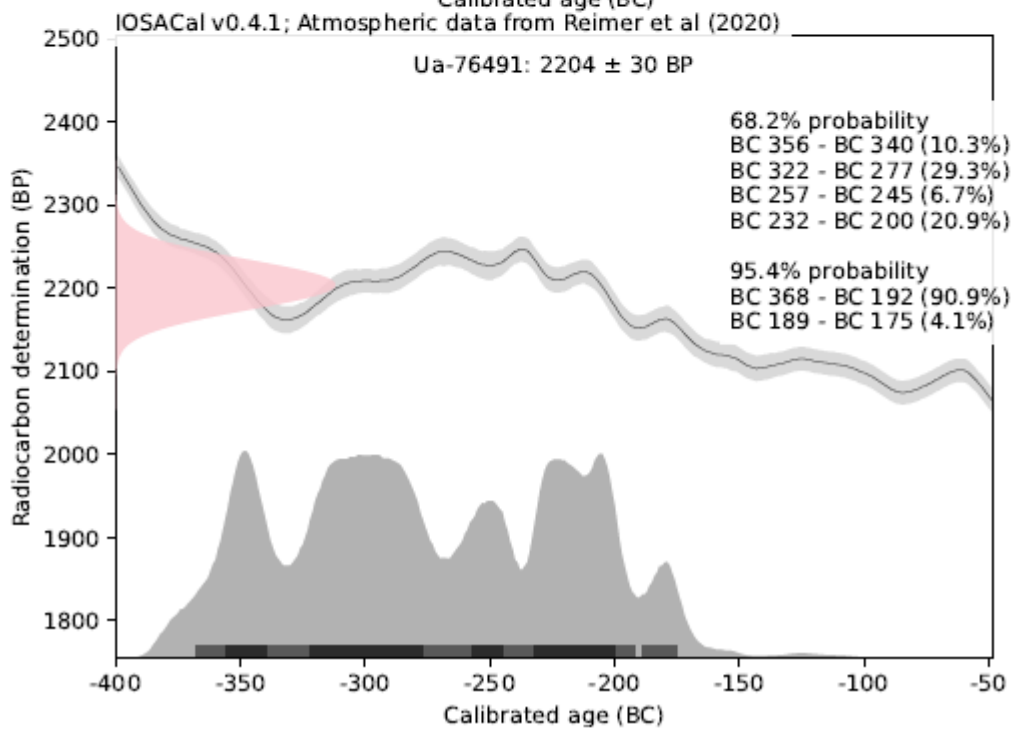
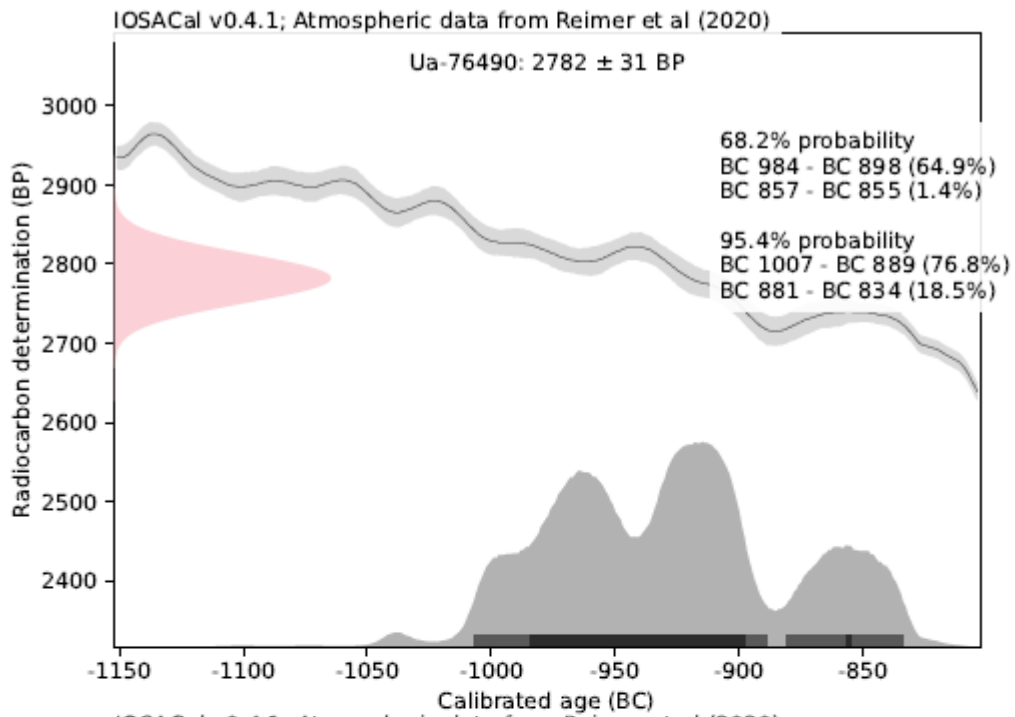
Kalibreringskurvor

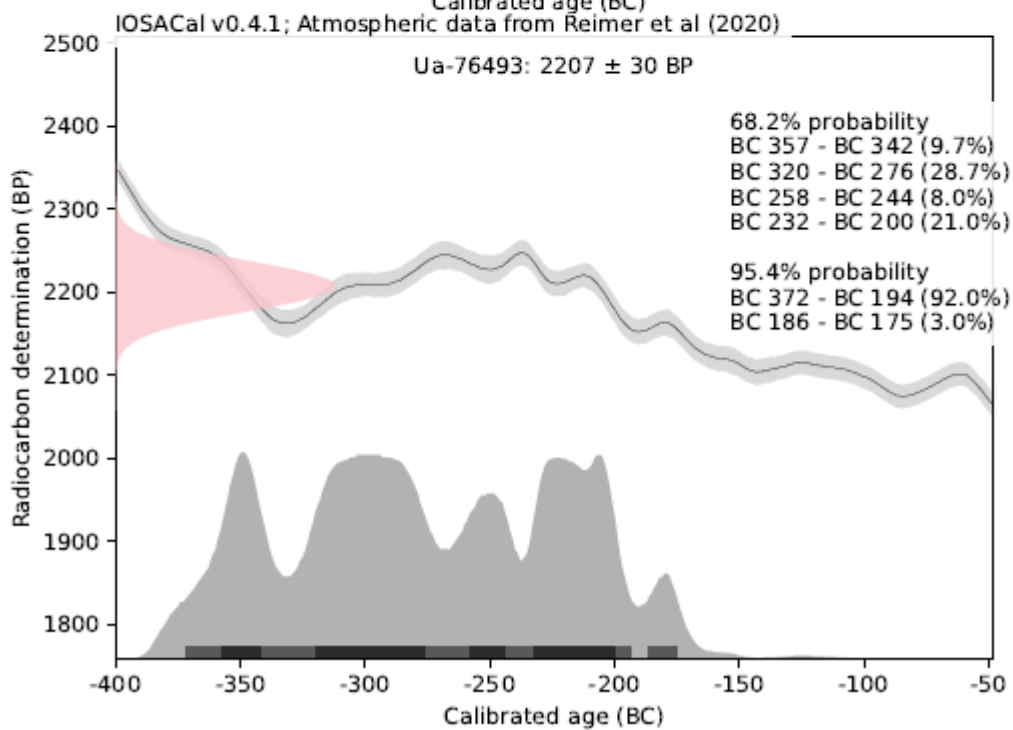
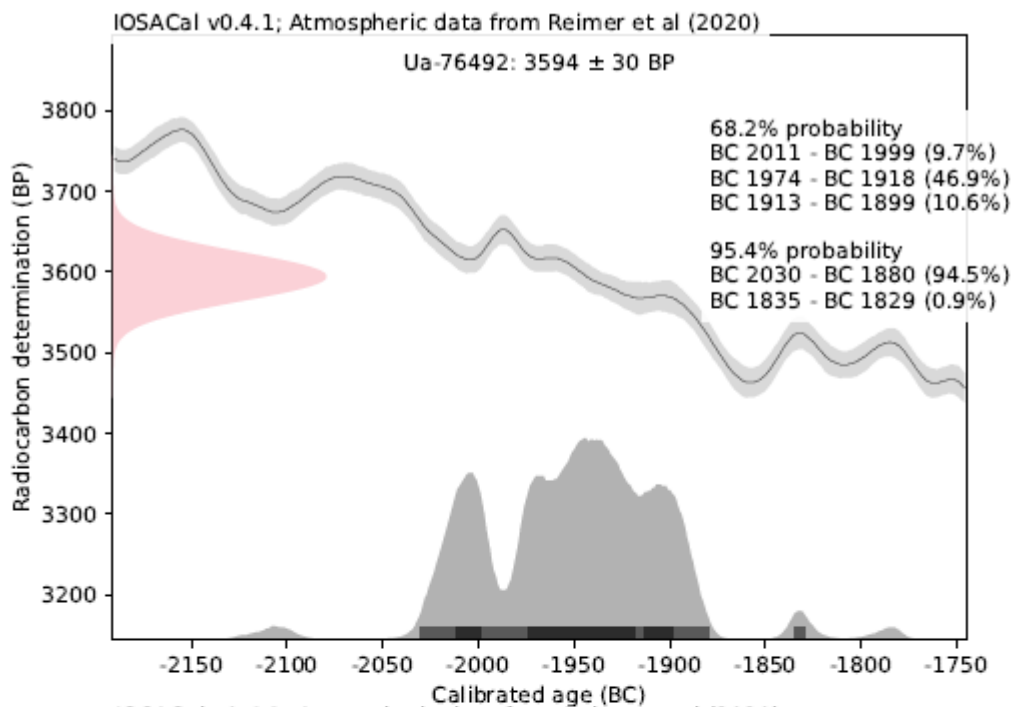
IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

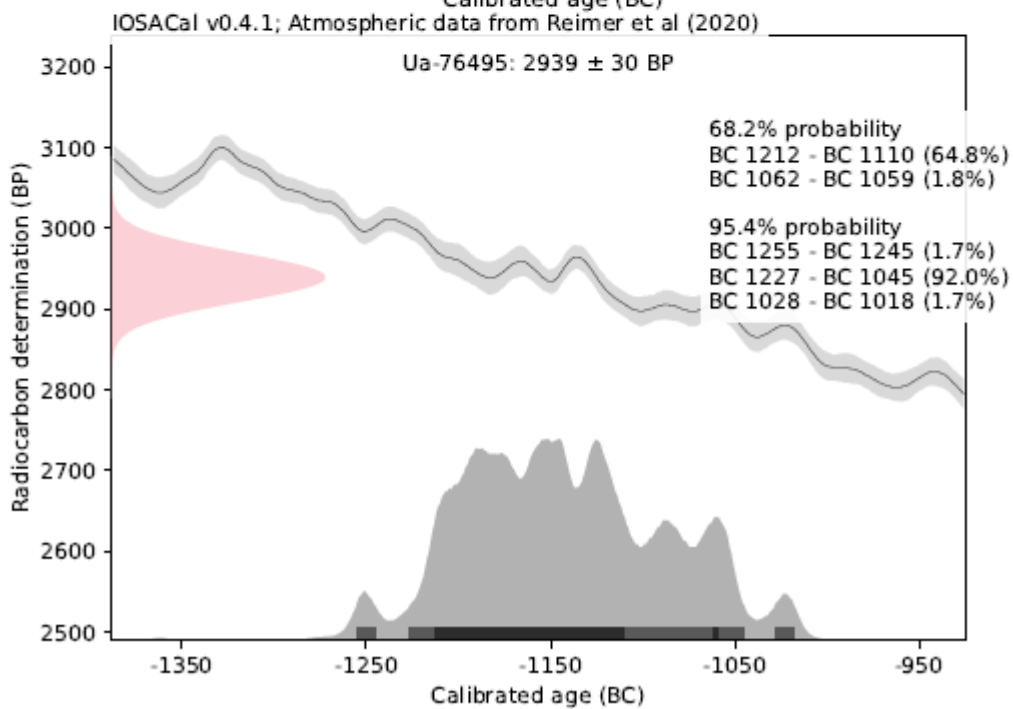
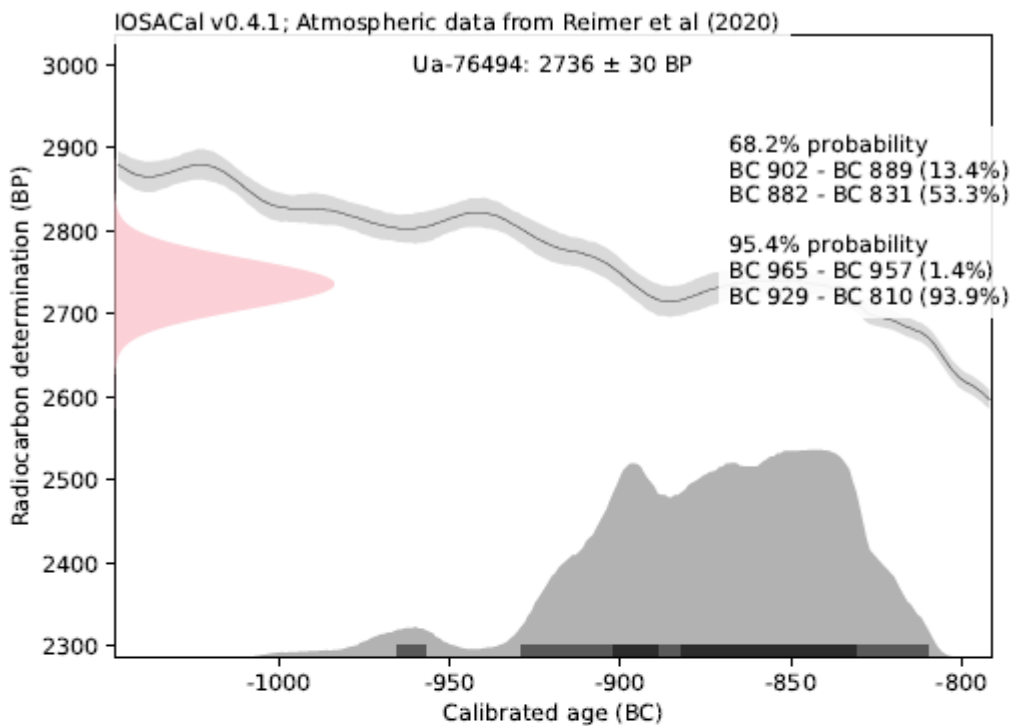

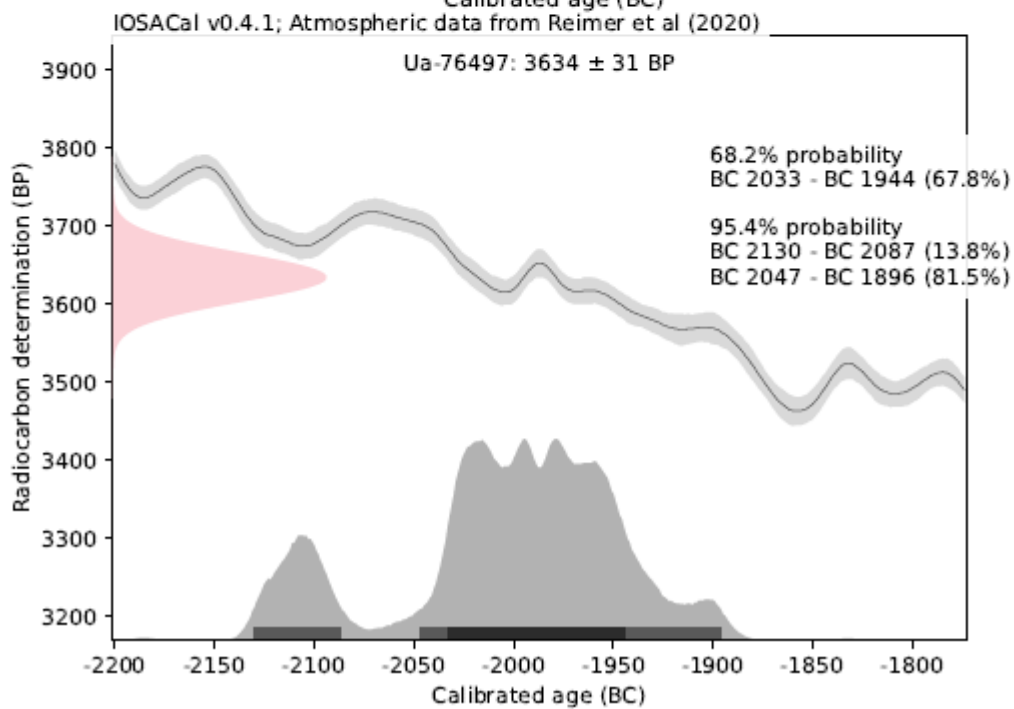
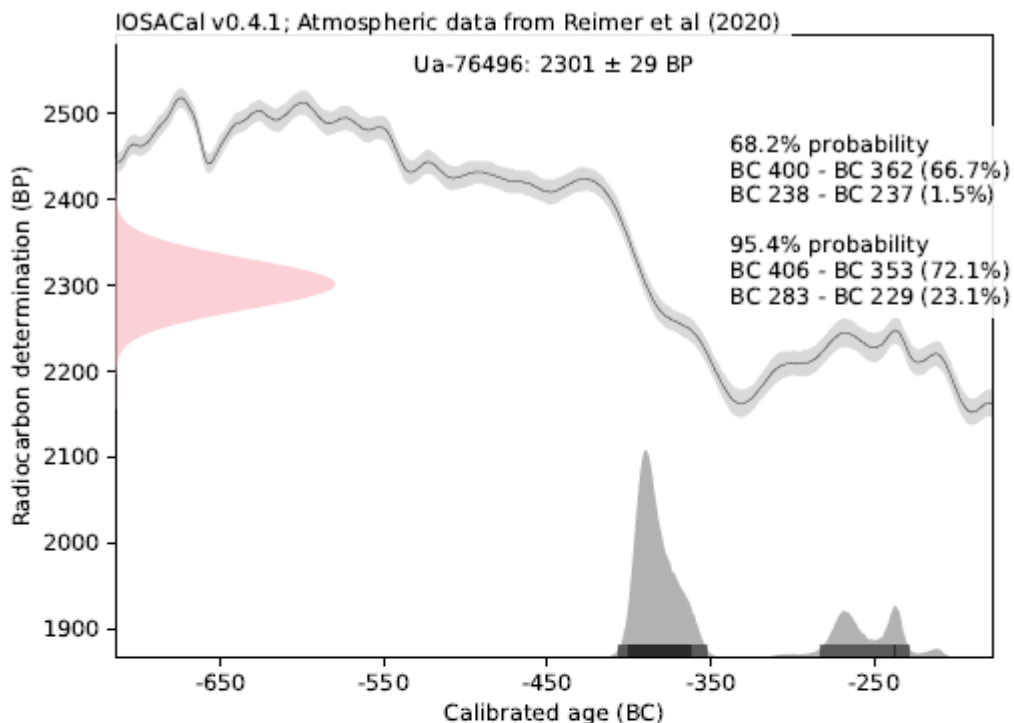

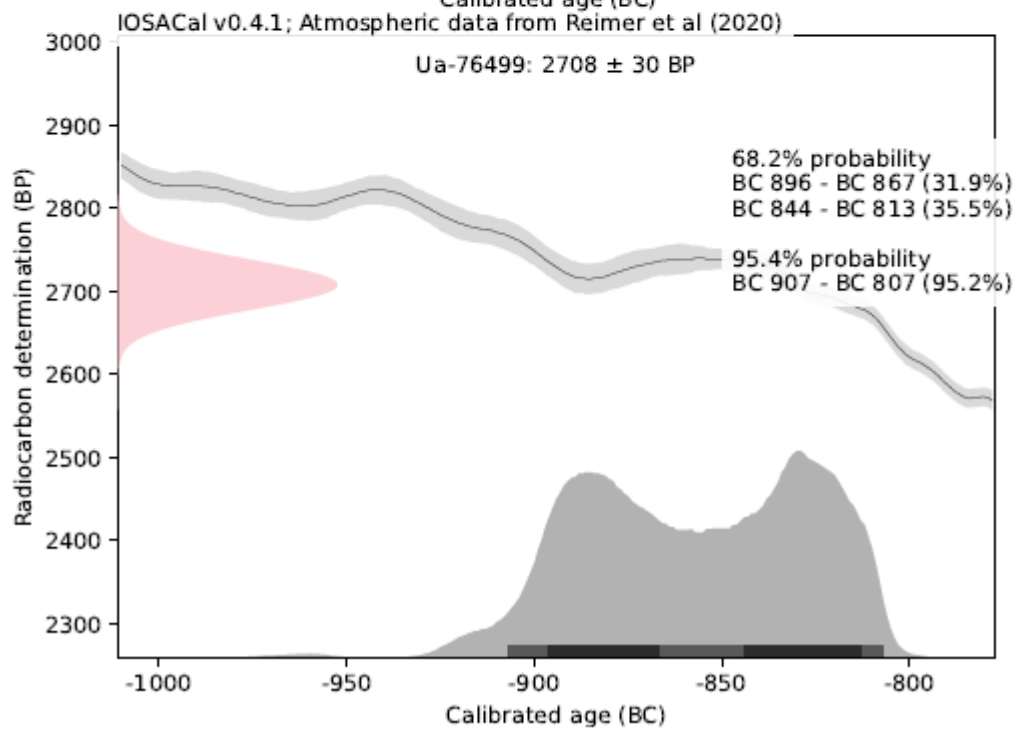
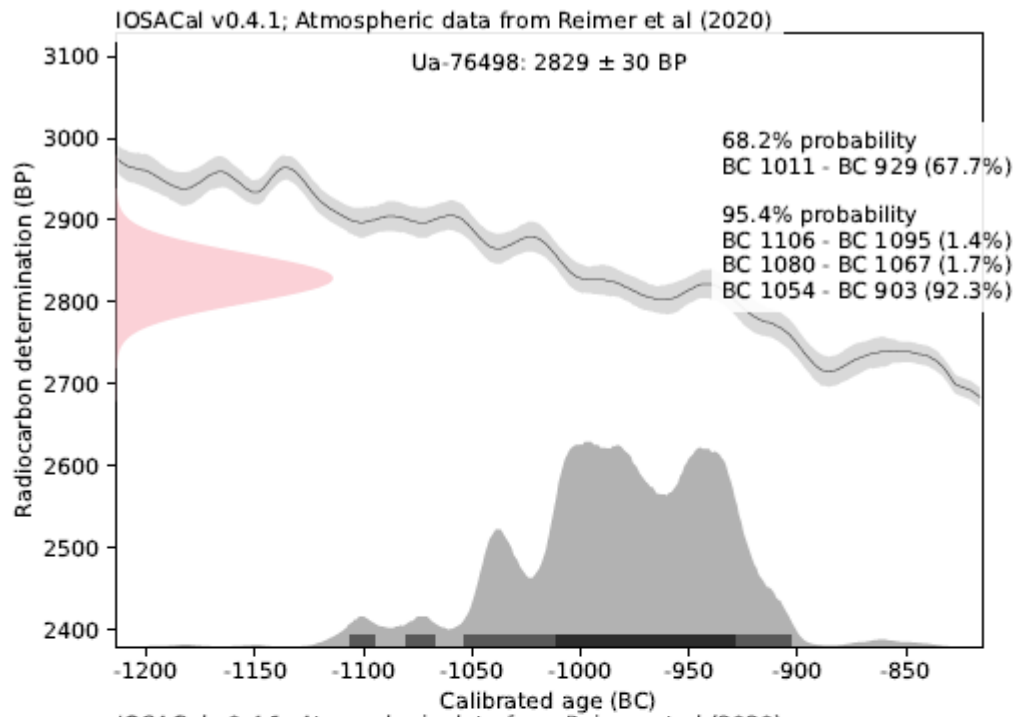

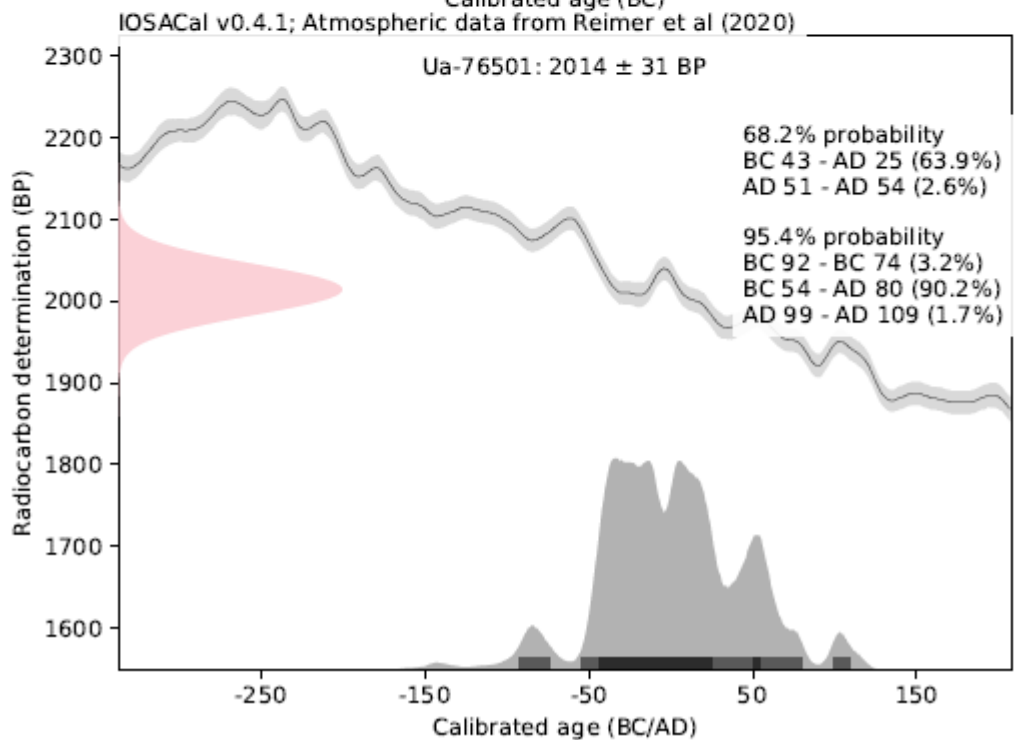
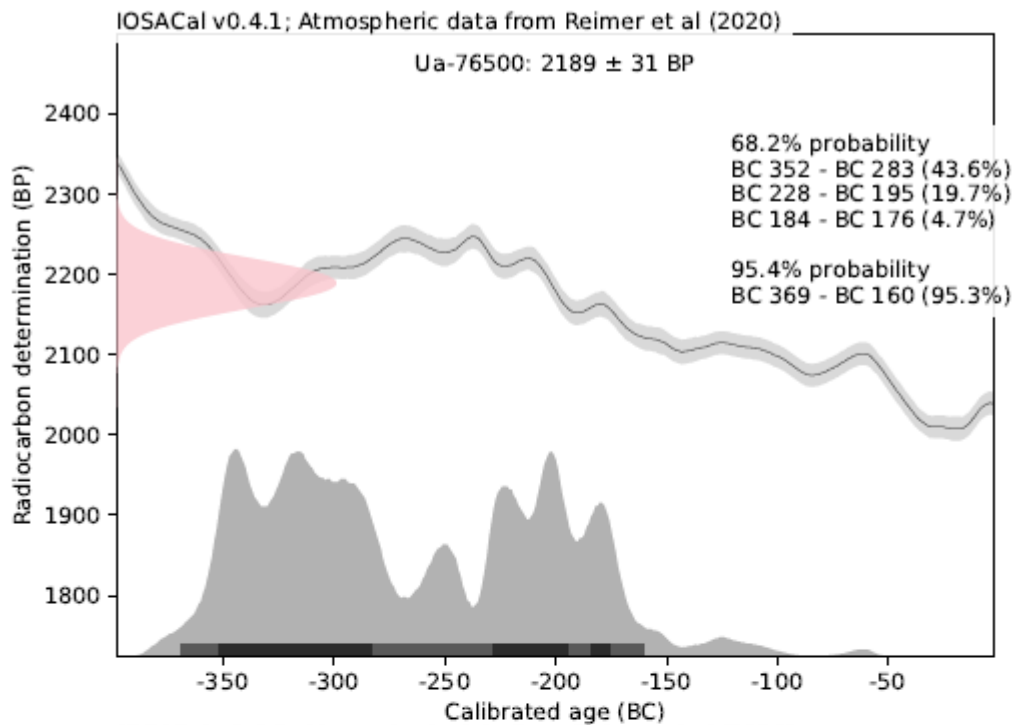

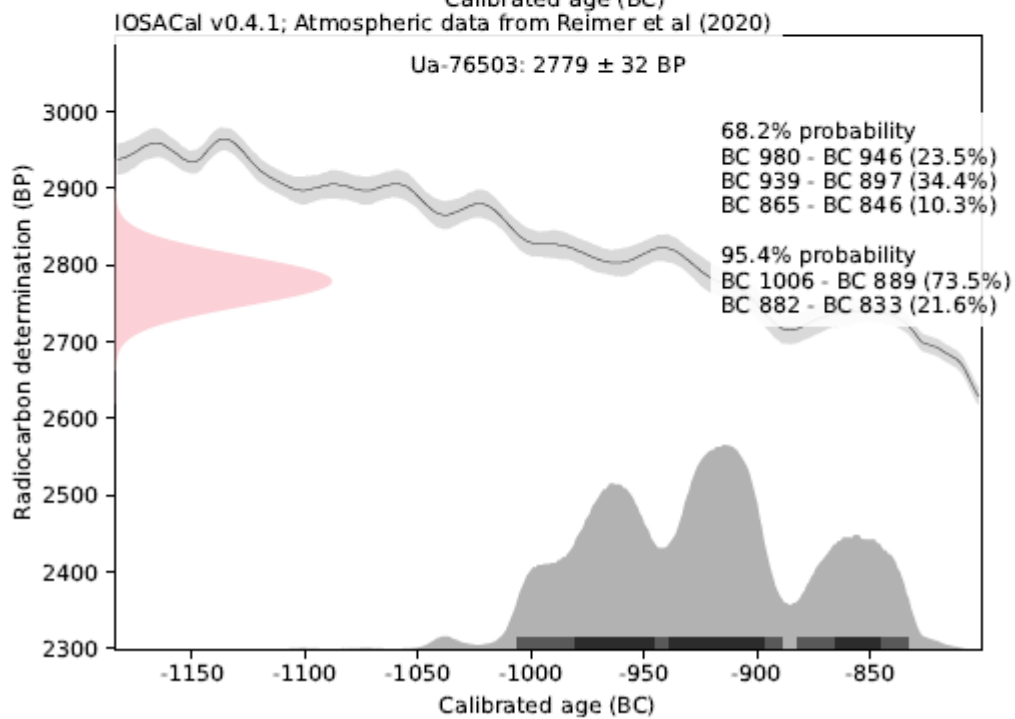
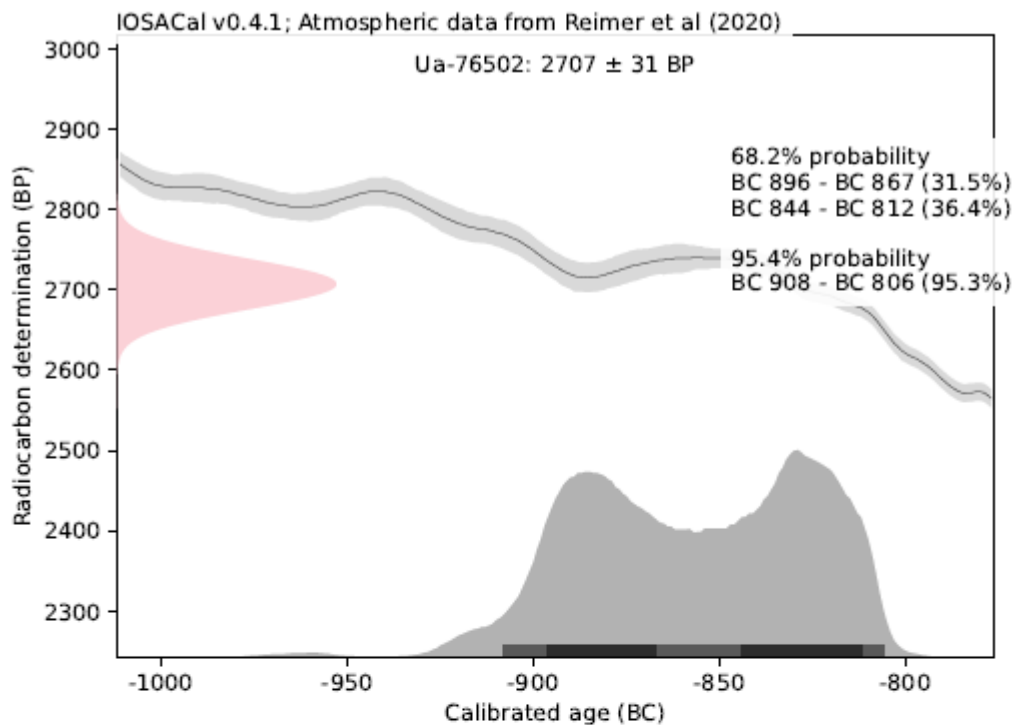

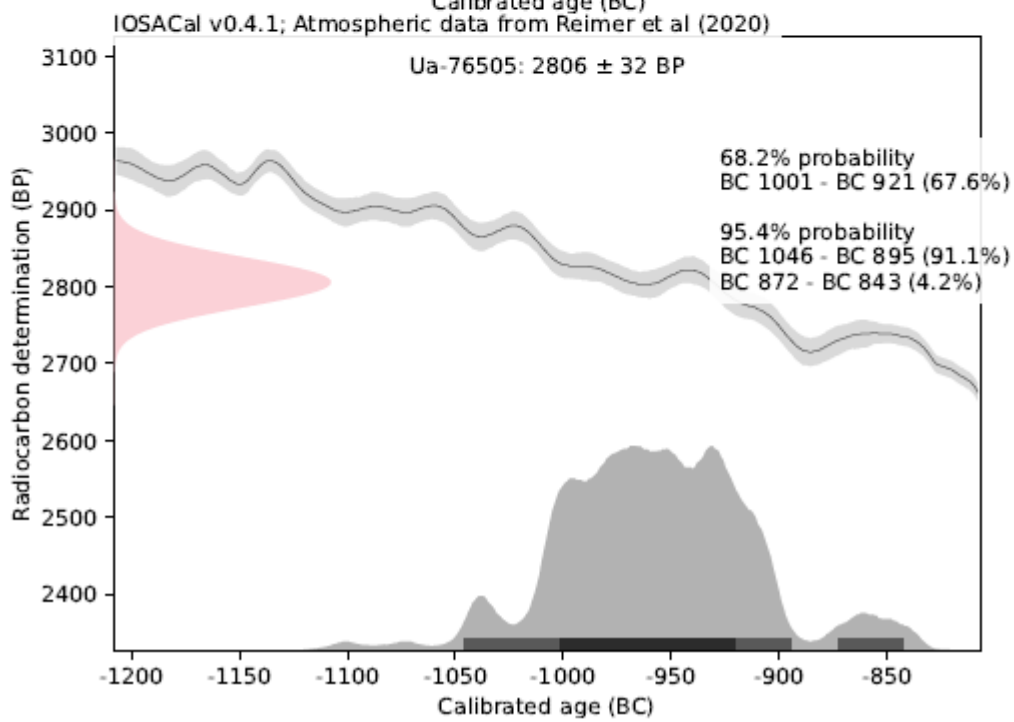
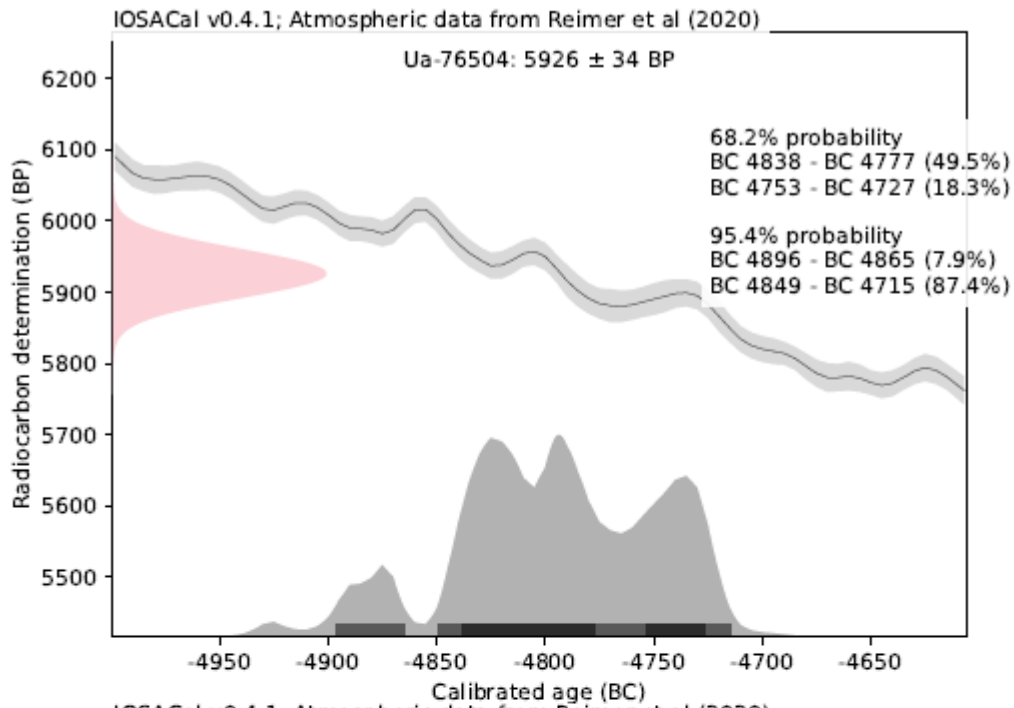

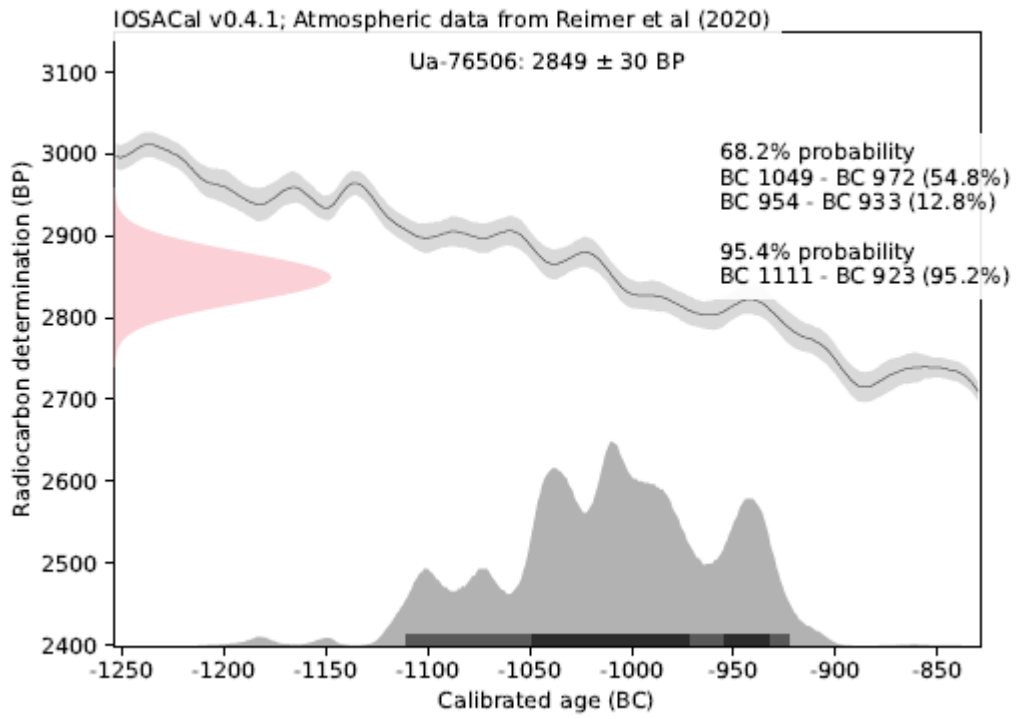

10.5 PRESSE

Her finner Birgitte spor etter jordbruk fra flere tusen år siden

Spor: Her ses tydelige merker etter den første pløyningen som fant sted på denne åkeren, forteller Birgitte Bjørkli fra Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo. By: Baard Larsen

Arkeologer er i full gang med å gjøre utgravninger på Grøm. Her er det allerede gjort flere funn. Og fagfolkene forventer at det dukker opp mer.

Fra Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo har Birgitte Bjørkli, Karine Fure Andreassen og Christina Schiervick i en drøy uke jobbet med å gjøre undersøkelser. Dette før tomten ved Grøm gård frigjøres for boligutbygging.

Det er Aktiv Invest Sør AS som planlegger å bygge opp til 60 boenheter i et felt kalt Groheim. Som vil komme mellom Grøm gård, Berge gård og Grøm park. Men først skal det gjøres undersøkelser.

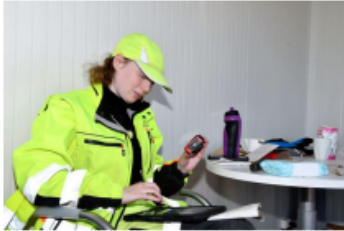

Rester: Gamle kokegroper er det en del av på Grøm. Her ses toppen av en av dem. By: Baard Larsen

Langhus

En god del mindre gjenstander er allerede funnet, dokumentert og registrert fra jordene. Blant annet avslag av flint og kvarts, til å lage redskaper av. Flinten kan være fra Danmark eller kontinentet. Kvartsen er lokal og av ypperlig kvalitet, og dermed en god erstatning for flint. Bitene er mest sannsynlig fra yngre steinalder.

– Dette området ligger 15 meter over dagens strandlinje og var under vann for 6.000 år. Så det er først etter den tid at folk har bodd i dette området. Ut ifra hva vi har funnet så langt, så ser vi rester etter så vel langhus som tufter (hytter) på stedet, forteller utgravningsleder Bjørkli og feltarkeolog Fure Andreassen.

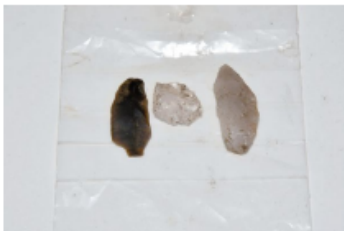

Registrering: Feltarkeolog Karine Fure Andreassen loggfører alle funnene som er gjort, i form av bilder og forklarende tekst. By: Baard Larsen

– Her er noen biter som har blitt funnet i lagene av jord. Det er mindre leirbiter, som vi mener på har vært brukt for å tette sprekker i veggene. En del stolpehull og spilehull er det også avdekket, legger arkeolog Schiervick til.

Kulturhistorie

Ute på feltet forteller utgravningslederen engasjert om funn som klart viser at området på og rundt Grøm gård har vært et jordbruks- og husdyrholdsområde i flere tusen år. Arbeidet til arkeologene startet tirsdag 19. april, og vil ifølge Bjørkli pågå til rundt månedsskiftet april/mai.

Funn: Flinten som er avdekket kan være fra Danmark, mens kvartsen som dukket opp, nok er lokal. Og er av meget høy kvalitet. By: Baard Larsen

– Det var Svein Severinsen fra PS Anlegg som har tatt av topplaget for oss, før utgravningene kunne settes i gang for fullt. Han har gjort en fenomenal jobb med gravemaskinen. Det er flott å få hjelp av folk som er så opptatt av å bistå med å ta vare på kulturhistorien, legger Bjørkli til.

Dokumenterer: Arkeolog Christina Schiervick tar bilder av de spor som kan ses i lagene i grøften. By: Baard Larsen

– Spesielt

Utgravningslederen bobler over at informasjon og kunnskap. Hun kan fortelle når Riksantikvaren har fått rapporten fra undersøkelsene av jordene ved Grøm gård, blir området frigitt for utbygging. Da får vi også vite mer om funnene på stedet.

– Vi kan se ardspor etter den første pløyningen av åkeren på stedet. Og det er ganske spesielt å finne dette. Jeg håper det er mulig å få en nøyaktig aldersdatering av ardsporene. Ellers ser vi restene av en mulig tuft (hytte), som fort kan være fra rundt år 1.000 før Kristus. Våre antakelser går ellers på at det kan ha vært et spektakulært langhus på stedet, opp til 30 meter langs, forteller Bjørkli, mens vi går på feltet i skarp vind.

Omfattende: Utgravningsleder på Grøm, arkeolog Birgitte Bjørkli, kan fortelle at de forventer å finne mange gjenstander på feltet. Her forklarer hun hva merkene i grunnen er. By: Baard Larsen

– For dette er som sagt et veldig komplekst område, der jeg tror vi kan finne flere gjenstander. Både av metall og andre funn. Så langt har det ikke kommet opp noen slike gjenstander, men sjansen er der. Området er ellers privat, så jeg håper ikke noen tar seg ulovlig inn her med metalledetektor, avslutter utgravningslederen.